ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ԹԻՒ 2,175 | Կ. ՊՈԼԻՍ, 1903 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 11—24 | 4 ՌԱՄԱԶԱՆ, 1321 — 11 ԹՇՐ. ՍԱ. 1319 | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

بوزانتیون
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته، صاحب امتیاز ومدیر مسئولی
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره خانه سی باب عالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرولی
دائرهٔ مخصوصه ده در

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԸ

Կրթական վերջին հունձքէն յետոյ՝ առատ կամ մլատ, ինչպէս որ կ'ընդունիք, վարուցանը նորէն սկսաւ եւ մշակներ հազարումէկ՝ գործի վրայ են ամենուրեք։ Նոր սերմ կ'նետուի ուրախ՝ տրամադրելի գետիններու աջ ու ձախ։ Աղօթքի մրմունջներ բերնին մէջ, սերմնացանը կ'ընէ մինչ եւ եւեւէջ. սակայն որպէս զի սերմերը փթթին, բարգաւաճին եւ իր ջանքերը պսակուին, հարկ է որ երկինք արեւէ, անձրեւէ, եւ հողը՝ որ մայրն է, սնուցանէ, բուծանէ եւ իր բարերար հիւթերը չխնայէ։

Այլապէս՝ բեղմնաւորութիւն, արդիւնք սպասել յիմարութիւն պիտի ըլլար։

Ինչ որ ճշմարիտ է բնական աշխարհի համար, ինչո՞ւ ճշմարիտ չըլլայ նաեւ բարոյական աշխարհին համար։ Դժբախտաբար իրողութիւնները հակառակը կ'հաստատեն, ի՛նչ որ ,պատուաբեր չէ անշուշտ մեր համայնքին համար։

Անկեղծ ըլլանք եւ պատասխանատուութիւններէ չխուսափինք. «Անմեղն ի ձէնջ անկցէ քար։»

Նոր տարեկրջանի մեկնակէտին վրայ, իւրաքանչիւր թաղ կամ գաւառ իր պետաճերն մոլլատուութեան եւ իր առձեռն պաշտօնէից կարողութեան ու բարեխօսարութեան ներած չափով գործունէութեան շրջանակ մը գծած է իրեն եւ առաջադրեալ կրթական նպատակին առաջին հանգրուաններու վրայ է։

Ու՞ր էր թէ «վախճանը պսակէր գործը» եւ կրթական այսքան խանդավառ սկզբնաւորութիւններ լուրջ արդիւնքներու յանգէին, ընդհանուր ակնկալութեան համաձայն։

Այո՛, եթէ, սոսկ ուսուցիչ խօսքերով խաբուելու չափ պարզամիտ եւ մաղթանքներով միայն բաւականալու չափ գաղափարապաշտ ըլլայինք։ Դժբախտաբար իրական կեանքը զոր կ'ապրինք իր անժխտելի պահանջումներով սկեպտիկ հայեցողական վարդապետութիւններով չի գոհանար։

Եւ ինչո՞ւ մեր գնդողութեանց արդիւնքը չենք քաղեր ըստ արժանւոյն, ինչո՞ւ դաստիարակութեան հարցն իր բնաւոր լուծումը չի գտներ մեր մէջ։

Պատճա՞ռ.—Որպէս զի «վախճանը պսակէ սկզբնաւորութիւնը», հարկ է որ մեղանչեալ թէւթիւնները բարձուին։

Նախ դաստիարակութեան բուն նշանակութիւնն ըմբռնուած չէ մեր մէջ։ Ծնողք՝ զաւակները վարժարան կ'ղրկեն, որպէս զի կարդալ, գրել, հաշիւ եւ եթէ կարելի է, քանի մ'ալ օտար լեզու սորվին։ Բայց կարդալ, գրել գիտնալով, հաշուագէտ ըլլալով եւ կամ օտար լեզու մը խօսելով՝ մարդ դաստիարակեալ եղած չըլլար։ Դաստիարակութիւնը, ֆիզիքական, իմացական եւ բարոյական է կամ երեքին մէկ գեղեցիկ ամբողջութիւնը։

«Միսը քեզի, ոսկորը ինծի» յանկերգը կ'կրկնէին մեր ծնողք, երբ իրենց զաւակը կ'յանձնէին պատուելի—վարժապետին, պարզուկ հաւատքով որ «մարմինն եթէ տկարանայ, հոգին զօրանայ.» «օրհնեալ էր փայտն որ դրախտէն եկած էր։».—«Առողջ միտք՝ առողջ մարմնոյ մէջ» կ'պատասխանէ բարերար գիտութիւնը ֆիզիքական դաստիարակութեան հարցն յուզելով։ Առողջութիւնը թանկագին հարստութիւնն է կեանքին եւ առողջ ապրիլ, կեանքը կրկնակի ապրիլ է։ Դաստիարակ եւ ծնող ջերմ հոգածութեան առարկայ ընելու են մանկան նորաթիթեղ կեանքին պահպանումն եւ կամ պաշտպանումն անոր գոյութեան անժխտելի իրաւունքին։

Բայց ո՞ւր է այս փափկանկատ հոգածութիւնը։ Թողո՛ւնք նախրական կոչումն անարժան դաստիարակն որ հինաւուրց դաժան կառավարիչն է, միայն անուանակոչութիւնը փոխած, եւ բարկութեան վայրկեաններուն՝ մոռնալով թէ իր դէմը գտնուածը տղեկ մ'է, վայրագ պատիժներ ի գործ կ'դնէ տմարդօրէն, ենթադրենք թէ տիպար, իր գործին անձնուէր դաստիարակն ունինք աչքի առջեւ։ Բայց իր բոլոր բարեացակամութեամբն հանդերձ եւ առողջապահիկ օրէնքներու կիրառութեանց վրայ յենլով, պիտի յաջողի՞ սրբագրել ծնողական յարկին առաջին մահացու դրոշմն եւ օրն օրին տղոյ ունեցած անհեթեթ սնապաշտութիւնները։ Անյարմար ծնողներ կան, ընդունեցէք ասիկա։ Ծնողներ՝ որ կ'ամուսնանան լոկ հաճոյքի համար, առանց ամուսնական առողջապահութիւնն ուսումնասիրելու եւ սերունդներ կ'արտադրեն ճնճին, աղաղուն մեծքով եւ մարմինով հիւանդ մնալու դատապարտուած։ Ծնողներ՝ որ զաւակ կոչուած երկնային ժանկագին աւանդն ըստ արժանւոյն խնամելու, մեծցնելու մասնագիտութիւնը չունին եւ սորվելու ալ հետամուտ չեն, որով իր թարմ հասակին մէջ կ'կասեցնեն տղուն զարգացումը։ Ծնողներ՝ որ ամօթխածութեան անհեթեթ զգացումէն մղուած չեն կարող իբրեւ փրկարար ղեկավար՝ աչալուրջ հսկողութիւն ի գործ դնել արբունքի հասած զաւակներուն վրայ, որով մոլութեան հոսանքներուն անձնատուր՝ կը հալին, կ'մաշին խեղճերը։

Իմացական դաստիարակութեան ամէնէն աւելի խնդրանք կայ։ Բայց ի՞նչպէս։ Նկատողութեան չենք առներ ծրագրին տրամադրութիւնները, կրթութեան ժամանակամիջոցն եւ մեր միջոցները։ Կ'պահանջենք որ նախակրթարաններուն աշակերտներն երկրորդական վարժարանաց ուսանողներու չափ բան սորվին եւ քանի մը հարիւր ղրուշնոց վարժապետը համայնագէտ ըլլայ։ Բիչով բաւականանալ չենք գիտեր։

Ցօժարութիւնները սահման չունին. ճամբորդին սրտնեղութեամբը ճամբան չի համնիր, քալել պէտք է, հանդարտիկ այլ հաստատուն քայլերով։ Բի՜չ բայց աղէկ, ա՛յս ըլլալու է մեր նշանաբանը։ Գիտնանք մեր պահանջքներն եւ կատարենք մեր պարտականութիւնները։

Դաստիարակութեան ծաղիկը, բարոյական դաստիարակութիւնը, փափաքելի էր որ աւելի ջեր հոգածութեան առարկայ ըլլար ընտանեկան եւ կրթական յարկերուն մէջ։ Ամէն ընտանիք իր հարազատ ներկայացուցիչն ունի վարժարաններու մէջ։ Կ'ուզէ՞ք գաղափար մ'ունենալ մեր համայնքին բարոյականին վրայ. մտէ՛ք դիտուածաւ այդ հաստատութիւններէն մէկն, եւ ցուցադրուած պիտի տեսնէք անպիսի ազդեցութիւններ որոց մէ՛ պժգանք պիտի զգաք։

Որո՞ւն է յանցանքը.—Վարժարաններո՛ւն, պիտի պատասխանեն մեր ծնողքները.—Ծնողներո՛ւն, պիտի պատասխանեն մեր վարժարանները, եւ այսպէս փոխադարձաբար։ Բայց պատասխանատուութենէ խուսափելն արդարացում չի նշանակեր, մեր երանելի նախահայրն իր այդ հնարքին մէջ չյաջողեցաւ։

—Ծնողաց եւ վարժարանի միանգամայն, պիտի պատասխանէր բանավարութիւնը, նկատելով որ վարժարանները գիշերօթիկ չեն եւ տղան՝ եթէ 8—10 ժամ վարժարանին մէջ կ'մնայ, 16—14 ժամ տունը կամ փողոցն է որ կ'մնայ։ Նաեւ՝ առաջին անգամ տունն է որ վարժարան կուգայ եւ ոչ թէ վարժարանէն տուն։ Ընդունելով վարժարանին դերն իբրեւ գերազանցօրէն բարոյացուցիչ եւ տուիչ ազնիւ նկարագիրներու, ի՞նչպէս կրնանք դատապարտել զայն նոյն իսկ իր անձնուէր ջանքերուն անյաջողութեանց համար, քանի որ, իր գործը չինել չէ միայն, այլ քակել եւ չինել միանգամայն, հինը քակել եւ նորը չինել։ Ո՞ւր էր թէ իր այս ազնուական ձեռնարկին մէջ գէ՛թ, զօրավիգ ունենար իրեն՝ բոլոր ծնողաց յօժարակամ աջակցութիւնը։ Անոնց մէջ կան որ յամառութեամբ մը՝ օրն օրին քանդելու վրայ են վարժարանին դրած տկար հիմերը, իրենց զաւակները փողոցները ձգելով, անոնց թերութեանց աչք գոցելով եւ զանազան մոլութեանց գործնական դասեր տալով իրենց անձին իսկ օրինակաւ։

Իրաւունք չունինք ամէն ինչ վարժարանէն ակնկալելու։ Առաջին դաստիարակը մայրն է, հայրն է եւ առաջին վարժատունն ընտանեկան յարկը։ Ծնողք իրենց զաւակները վարժարան ղրկելէ յետոյ իրաւունք չունին ձեռնամած, ծալլապատիկ նստելով ուրիշները մեղադրելու։ Եթէ կ'ուզեն որ իրենց զաւակները կանոնաւոր կրթութիւն ստանան, հարկ է որ սերտ յարաբերութեան մտնեն վարժարանին հետ, դաստիարակին իմաստուն խորհրդականներն եւ փորձագէտ առաջնորդներն ըլլան ուսանողաց իւրաքանչիւրին նկատմամբ տեղի ունենալիք հոգեբանական ուսումնասիրութեանց։ Ուրիշ ցաւալի կէտ մը։ Ձենք թողուր ուսուցիչներն որ իրենց գործերով զբաղին. մեր պահանջները բազմակողմանի են. հմտութիւն, պարտաճանաչութիւն եւ ուղղամտութիւն միայն չի բաւեր։ Եթէ թաղական ենք կամ հոգաբարձու են. ձեւերով կ'պահանջենք որ կրթական պաշտօնեան քծնի, զմեզ գոհացնելու համար։ Վասն զի մեր մէջ Բարոյականն այն բարձրութեան հասած չէ որ մարդ հանրային պաշտօն մը կատարէ լո՛կ իբրեւ պարտականութիւն։ Եթէ աշխատինք, անպատճառ փոխարինութիւն մը կ'ակնկալենք եւ նիւթական չօշափելի ապացոյցներով։ Դաստիարակը թող միայն իր գործին մարդն ըլլայ։ Շողոքորթը, քծնողը, շոյելով հանդերձ մեր տկար կողմերը, նախատիրութեան արժանի չէ։ Ի՞նչպէս կրնանք նկարագրի կազմակերպութեան գործն յանձնել մէկու մը, որ ամէն ինչ ունի, բաց ի նկարագրէ։ Ինչո՞ւ կը խնկարկէ, ինչո՞ւ կ'քծնի, կ'շողոքորթէ, վասն զի թերութիւն մ'ունի պարտկելիք ռամկին տկարութիւնները շահագործելով։

Դաստիարակութեան հարցը կարծուածէն աւելի բարդ է։ Մէկ երկու մարդոց անձնուիրութիւնն ու տաղանդը բաւական չեն անոր։ Ընդհանուրին աջակցութիւնը պէտք չէ որ զլացուի անոր։ Ծնողք իրենց երկրորդ տունը նկատելու են թաղային վարժարանը։

Բահանայք, ինչպէս այնքան իմաստութեամբ կ'յանձնարարէր անցեալ օր Ս. Պատրիարք Հայրը, պարտաւոր են իբրեւ արթուն հովիւներ իրենց ծուխերուն, ուշադրութիւն դարձնել անոնց զաւակաց դաստիարակութեան գործին։ Ամօթ չէ՞ իրենց որ օտար վարժարաններ յաճախեն, իրենց տունէն խորթանան, եւ յաճախ ժամավճառ ըլլան, մինչդեռ իւրաքանչիւր թաղ ի գին ամէն զոհողութեանց, ճիգեր կ'ընէ կանգուն պահելու համար իր վարժարանն որ չատ մը տեսակէտներով անհամեմատ կերպով աւելի բարձր է, քան այդ չպարուած «սուրբերին հեռաւոր»։ Բայց պարտականութեան զգացումն ո՞ւր, հաղուադէպ բացառութիւնները մէկդի—զգացողութեան դալամակը կորսուած է կարծես, իբրեւ հայեցակէտ ունենալով լոկ՝ պնակն ու գանձանակ, իրենց մօքին չափ տափակ։

Մ. ՍՈՒԼԹԱՆԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԿԱԼԻԼԷԻ ՃՕՃԱՆԱԿԸ. — Ա.

Թուքոյի ճօճանակին վրայ խօսիլէ վերջ աւելորդ չէ անշուշտ խօսիլ նաեւ, համառօտա՛կի եւ ընդհանուր կերպով, ճօճանակին վրայ, կարելի է ըսել, Կալիլէի ճօճանակին վրայ։ Այս պարզ գործիքն երկրին ինքն իր վրայ դառնալուն չօշափելի եւ տեսանելի ապացոյցը տալէ զատ, չատ մը ուրիշ կարեւոր ծառայութիւններ կ'մատուցանէ մեզ. անոր օրէնքները տեսական եւ գործնական բազմաթիւ պարագաներու մէջ կ'կիրարկուին։ Միւս կողմէ՝ ճօճանակին նուիրուած այս քանի մը տողերն իրենց օգտակարութիւնը պիտի կրնան ունենալ նաեւ ուրիշ նիւթերու մէջ։ Բնագիտութեան, ինչպէս եւ մեքենագիտութեան մէջ, ճօճական չարժումն յոյժ կարեւոր տեղ մը կ'բռնէ այժմ։

Ամէն մարմին որ հաստատուն կէտի մը կամ հորիզոնական հաստատուն առանցքի մը (որ իր ծանրութեան կեդրոնէն չանցնիր) չուրջը կ'դառնայ, ճօճանակ մ'է։ Այս է իրական կամ գործնական ճօճանակը. առոր քով կայ տեսական կամ մաթեմաթիքականը, որ թէեւ, ինքնին անիրականալի, ուսումնասիրութեան տեսակէտով չատ աւելի պարզ է. մնաց որ, առոր օրէնքները, յարմար ու բնաւոր հասկցողութեամբ մը, կիրարկելի են նաեւ առաջիններուն։ Մենք խօսքն իրականին վրայ պիտի խօսինք։ Կախենք, օրինակի համար, դուռէն մը բարակ եւ թեթեւ թելէ մը, չնորհքով ճօճանակ մը պիտի ունենանք։ Եկեղեցիներու կանթեղները, ջահերը, տուներու կախուած լամբերը, են. մէկ մէկ ճօճանակներ են, ուրիշ խնդիր՝ եթէ չեն ճօճար։ Երբ ճօճանակ մը ինքն իր գլխուն թողունք, հանդարտ կ'մնայ իր ուղղաձիգ դիրքին մէջ, հաւասարակշռութեան միակ դիրքն է այս ուր կրնայ միայն հանգիստ ընել։ Եթէ զայն հեռացնենք իր հաւասարակշռութեան դիրքէն, պաղարինութիւնը պիտի կորսնցնէ ու պիտի սկսի իր նախկին դիրքին չուրջը ճօճալ, մինչեւ որ զայն կրկին ձեռք բռնէ։ Զկարծէք սակայն թէ ճօճանակ մը, ամէն անգամ որ իր ուղղաձիգ դիրքէն հեռացած տեսնէ ինքզինք, կ'յօժարի ճօճալ։ Պէտք է գիտնալ զայն ստիպել։ Այս կէտին վրայ մանաւոր ուշադրութիւն պիտի հրաւիրեմ, որովհետեւ պէտք պիտի ունենանք անոր՝ անթել հեռագրութեան հիմնական մասին մէջ։ Հեռացուցէք ճօճանակ մը ուղղաձիգ դիրքէն, որքան որ կ'ուզէք, առանց թող տալու բերէք զայն մինչեւ իր նախնական դիրքին մէջ կամ առոր չատ մօտերը, ու ազատ թողէք զայն, պիտի չճօճայ։ Զի բաւեր ուրեմն իր ուղղաձիգ դիրքէն հեռացնել, պէտք է յարմար ժամանակին թող տալ գիտնալ զայն ճօճման մէջ դնելու համար։ Այսինքն թէ զայն իր հաւասարակշռութեան դիրքէն հեռացնող պատճառը պէտք է որ կարճ ժամանակի մէջ դադրի ազդելէ, այդ ժամանակը ճօճման տեւողութենէն չատ աւելի կարճ պէտք է ըլլայ։ Այս տողերը թող չատ տարօրինակ չերեւան. եթէ ելեկտրական ճօճումները մեզ անծանօթ մնացած էին, ասկէ մինչեւ 25 տարի առաջները, պատճառն ելեկտրական ճօճանակը չարժման մէջ դնելու անկարելիութիւնն էր։ Բնականաբար երբ ճօճումները ծանր կատարուին, այս գործը դիւրին է, բայց երբ ամբողջ ճօճումը կ'կատարուի մէկ տասն հազարերորդ կամ մէկ հարիւր հազարերորդ, են. երկվայրկեանի մէջ, խնդիրը մեր կարծածին չափ դիւրին չի ներկայանար, երբ նկատի առնենք նաեւ առորադծուած խօսքը։ Ո՛ եւ է մեքենական միջոց խնդրած պայմանը լրացնելէ չա՜տ հեռու է։ Բարեբախտաբար մեր յօրինած ճօճանակին այդ տեսակ արտասովոր դժուարութիւններ չի ներկայացներ։ Իր ուղղաձիգ դիրքէն հեռացնելով յանկարծ թող տալէ վերջ չարժման մէջ կ'մտնէ։ Տեսնենք թէ ի՛նչ օրէնքներու կ'հնազանդի իր աւելի կամ նուազ երկարատեւ երթեւեկներուն մէջ։

Կալիլէ հիմնովին ուսումնասիրած է ճօճանակը, ու անոր օրէնքները գտած։ Դարերն առոնց վրայ մեծ բան աւելցուցած չեն։ Պիզի եկեղեցիին կանթեղներուն չարժումին մէջ փոքր ճօճումներուն զուգաժամանակ (isochrone) ըլլալը գիտած էր, յատկութիւն մը որ գործնականի մէջ մեծ տեղ ունի։ Փոքր ճօճումներու իւրաքանչիւրը ժամանակի միեւնոյն տեւողութեան մէջ կ'կատարուի, ինչ որ ալ ըլլայ անոնց ընդարձակութիւնը։ Հիւկէնս 1657ին կիրարկեց այս օրէնքը պատի ժամացոյցներուն ընթացքը կանոնաւորելու։ Ճօճանակն իր զուգաժամանակ երթեւեկներով կախուած ծանրութիւններու անկումին, որ, եթէ ճօճանակը չըլլար, հետզհետէ պիտի արագանար, միօրինակ արագութիւն մը կուտայ, կամ լարուած զսպանակին համաչափ կերպով քակուելուն պատճառ կ'ըլլայ։

Կախենք մեր ճօճանակն հաստատուն կէտէ մը։ Անոր երկայնութիւնը պիտի ըլլայ դունդին կեդրոնէն մինչեւ հաստատուն կէտը գտնուող հեռաւորութիւնը։ Չարժման մէջ դնենք զայն, ու քանի մը ճօճումներէ վերջ հաշուենք թէ անոնց իւրաքանչիւրն ո՛րքան ժամանակի մէջ կ'կատարուի։ Թելին երկայնութիւնը չորս կամ ինն անգամ աւելցնելէ վերջ, ճօճումներու տեւողութիւնը կրկին հաշուենք, պիտի տեսնենք թէ սա առաջինէն երկու կամ երեք անգամ երկար է, այսինքն թէ երթեւեկները երկու կամ երեք անգամ նուազ արագ են։ Եթէ առաջ, օրինակի համար, ամէն մէկ ճօճումին մինչեւ երկու կրնայինք համրել, հիմա մինչեւ չորս կամ վեց պիտի կրնանք համրել, միեւնոյն արագութեամբ։ Ըսել է թէ որոշ առնչութիւն մը կայ ճօճանակին երկարութեան եւ ճօճումներու տեւողութեան միջեւ։ Այդ առնչութիւնը կրնանք ամփոփել հետեւեալ կերպով, ճօճանակի մը փոքր ճօճումներուն տեւողութիւնը ճօճանակին երկայնութեան քառակուսի արմատին հետ համեմատական է։ Երբ ձեր տան պատի ժամացոյցն առաջ կ'երթայ, ի՞նչ կ'ընէք, ճօճանակին դունդը, տակը գտնուող պտուտակին միջոցաւ, վար կ'իջեցնէք, այսինքն ճօճանակին երկայնութիւնը կ'աւելցնէք, որով երթեւեկները կ'դանդաղին։ Հակառակ պարագային դունդը վեր կ'հանէք պէտք եղածին չափ, երկայնութիւնը կ'պակսի, ճօճումները կ'արագին։ Ջերմութիւնը տարածելով մետաղները, կ'երկարէ ճօճանակը, որով ժամացոյցն յետ կ'մնայ, ցուրտն ալ հակառակ ազդեցութիւնը կ'ընէ։ Այս անպատեհութիւններուն առաջքը զանազան կերպով կարելի է առնել, ինչպէս տարբեր կերպով տարածուող մետաղներու թելեր գործածելով, սնդիկ դնելով, եւ այլն։ Երաժիշտներու չափահար գործիքն ալ այս օրէնքին մէկ կիրարկումն է։

Ենթադրենք թէ մեր գործածած դունդը մետաղեայ է, ի՞նչ պիտի պատահի եթէ նոյնքան մեծութեամբ ուրիչ նիւթէ աւելի թեթեւ կամ ծանր, դունդ մը դնենք անոր տեղ։ Ճօճումները միշտ միեւնոյն տեւողութիւնը պիտի ունենան, իբրեւ թէ բնաւ բան մը փոխուած չըլլար, Արդարեւ փոքր ճօճումներու տեւողութիւնը ճօճանակին նիւթէն անկախ է։ Կախեցէք, իրարու մօտ, միեւնոյն մեծութեամբ այլ եւ այլ նիւթերէ չինուած (փայտ, կապար, երկաթ, փղոսկր, են.) դունդերով եւ միեւնոյն երկայնութեամբ ճօճանակներ, չարժման մէջ դրէք զանոնք ու պիտի տեսնէք թէ անոնք ալ միեւնոյն ժամանակին տեւողութեան մէջ կ'կատարեն երթեւեկները։ Այս իրողութիւնը պարզ հետեւութիւնն է մարմիններու անկման օրէնքներէն մէկուն, որ կ'ըսէ թէ մարմինները պարապութեան մէջ միեւնոյն արագութեամբ վար կ'իյնան։ Փետուր մը եւ կապարեայ գնդակ մը, պարապութեան մէջ, միեւնոյն բարձրութենէն մեկնելով, միասին կ'հասնին պարապ ամանին յատակը։ Եթէ օդին մէջ անոնց արագութիւնը կ'տարբերի, պատճառը պարզապէս օդին ընդդիմութենէն, հետեւաբար անոնց ձեւէն կախում ունի։ Թուղթի կտոր մը կամաց կամաց վար կ'իյնայ, բայց երբ գունտի ձեւին մէջ դրուի, վար իյնող քարի մը արագութիւնը կ'առնէ։

Մ. Ն. ՌՈՆԱԳԷՑ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԿՈՄՍ ՆԻԿՐԱ

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ԻՏԱԼԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ

Կոմս Բոնսդանդինօ Նիկրա Եւրոպական դիւանագէտներու այն կարգէն է որոնց թիւն երթալով կ'նուազի եւ իրենց անունն ու գործերն անցեալ դարու վերջին կէսուն քաղաքական պատմութեան մէջ միայն կ'տեսնուին։ Բոնսդանդէն Նիկրա 55 տարի առաջ Քարլօ Ալպերդոյի բանակին մէջ մտաւ իբրեւ կամաւոր եւ Նովարայի պատերազմին մէջ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Այս դիւանագիտական ասպարէզը մտաւ, նախ իբր քարտուղար Քավուրի՝ Բարիզի Վեհաժողովին մէջ, եւ այժմ որ 77 տարեկանէն աւելի է, կ'ուզէ փակել իր ասպարէզը, գործէ քաշուիլ եւ հանգստանալ։ Իտալիոյ այժմու արտաքին գործոց նախարար Սիննոր Դիթծնիէ խնդրեց անցեալ չաբթու, երբ նա գնաց Լոնտոն չէր գացած իր վեհապետին հետ, որպէս զի ժամ առաջ ընդունուի իր հրաժարականը զոր ամիսներէ ի վեր ներկայացուցած է, եւ նախարարը խոստացաւ Լոնտոնէ դարձին կարգադրել խնդիրը։ Իտալիոյ դահլիճը պիտի չկրնայ դիւրաւ բաժնուիլ Կոմս Նիկրայէ, որ 18 տարիէ ի վեր կ'վարէ Վիեննայի դեսպանութիւնը, եւ այդ ալ՝ սա դիւրըմբռնելի պատճառով թէ Նիկրա գիտցաւ Վիեննայի մէջ ալ այնչափ յաջողապէս ձեռք բերել դիւանագիտական բարձր դիրք մը, ինչպէս ունեցած էր յաջորդաբար Բարիզի, Բեդերսպուրկի եւ Լոնտոնի մէջ. Այն դիւանագէտներէն չէ որք կ'անցնին կ'երթան առանց անուն մը, գործ մը թողլու։ Տարակոյս չկայ թէ Վիեննայի մէջ եւս ցաւ պիտի զգան երբ Բոնսդանդէն Նիկրա հանգստեան կոչուի, զի թէ՛ իբրեւ դիւանագէտ եւ թէ իբրեւ ընկերային մարդ նշանաւոր դիրք մը բռնած էր. ո՛չ միայն նուրբ կրթութեան եւ հաղուագիւտ կենցաղագիտութեան տէր պատմական անձնաւորութիւն մ'ըլլալուն համար, այլ զի իր ամբողջ կորովն ու կարողութիւնն Աւստրիոյ ու Իտալիոյ յարաբերութիւններն անկեղծ ու հաստատուն կռուանի մը վրայ ամրացնելու յատկացնելուն համար, յորէ անտի երբ Վիեննա եկաւ յաջորդել Կոմս Րոպիլանդի։ Կոմս Նիկրայի անձնաւորութիւնն ու կենսագրութիւնը ներկայացնելու համար պէտք է մեծ թուականներու եւ մեծ դէպքերու քաղուած մ'ընել, Քարլ Ալպերդոյէն մինչեւ Վիքդոր Էմմանուէլ Գ.։ Պատմական եղելութեանց ո՞րպիսի երկար չարք մը կայ նոյն ժամանակամիջոցին մէջ։ Իտալեան ազգային—պետական միութեան երազը կ'ցրի եւ նորէն կ'ոգեւորի, եւ պատերազմներու արիւնաներկ դաշտեր հանգրուաններ կ'ըլլան այդ ժամանակամիջոցին։ Նիկրա երիտասարդ քարտուղարը Քավուրի հետ կ'աշխատի Բարիզի Վեհաժողովին մէջ, զոր կ'թողու Խրիմի պատերազմին մասնակցելու համար։ 1859ի պատերազմին Լուի Նաբոլէոնի բանակատեղին մէջ կ'գտնուի, եւ Քավուր իր մահուան անկողնէն զայն Վիքդոր Էմմանուէլի կ'յանձնարարէ Բարիզի դեսպանութեան պաշտօնին համար։ Հոն, Թիւըլըրիի արքունեաց մէջ, սիրելի կ'ըլլայ ամէնուն. դիւանագէտ մը, որ խանդոտ երգերով Էօժէնի կայսրուհւոյն պաշտպանութիւնը կ'չահի, եւ իր պաշտօնին տասնամեայ միջոցին, Նաբոլէոն Գ.ի իտալեան քաղաքականութեան լաբիւրինթոսը կազմող Բորդա—Բիայի դաշնէն ներս Պէրսալյէրիի մուտքը տեսնելէ ետքը (*), Նաբոլէոն Գ.ի Վարչութեան յաջորդող այժմու Վարչային դրութեան քով ալ կ'պաշտպանէ Միացեալ Իտալիոյ չահերը։ Սարտենիոյ թագաւորութիւնը Դորինօէն մինչեւ Ֆիրենցա, եւ անտի մինչեւ Հռոմ կ'յառաջանայ։ Քավուր կ'մեռնի եւ Նաբոլէոն Գ. Անգլիոյ հողին վրայ կ'աւանդէ հոգին։ Գերմանիա Ֆրանսայի մէջ հարիւրաւոր ճակատամարտներով իր ազգային միութիւնն ու կայսրութիւնը ձեռք կ'բերէ։ Նիկրա քաղաքական այս մեծ յեղաշրջմանց հանդէպ անտարբեր չի մնար. ինքն ալ այդ միջոցին, իբրեւ դիւանագէտ, կ'մասնակցի մեծ հիւսքին հիւսման,

(*).—Այսինքն՝ Վիքդոր Էմմանուէլ Բ.ի զօրաց Հռոմ մուտքէն ետքը։ Մ. Խ.

ՆՈՐ ՇԱՐՔ

41

ՇԷՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒՆ

Ո՞Վ ԷՐ ՆՇԱՆԱԾԸ

Ճէյմս Ուէնտուըրթի նպատակն էր որ Օր. Սըթըրլէնտ Հօզմըր Էնճըլի կապուած ըլլար այս կերպով եւ իր ի՛նչ ըլլալը չգիտնալ, որով տասն տարի չուլէր ամուսնութեան ո՛ եւ է առաջարկ լսել։ Ուրեմն մինչեւ եկեղեցի տարաւ եւ որովհետեւ կատակերգութիւնն հոն պէտք էր կանգ առնել, դիւրաւ անյայտ եղաւ գործածելով հին խաբէութիւն մը, որ է կառք մը մտնել մէկ դռնէն եւ միւս կողմէն դուրս ելնել։ Այսպէս չէ՞ր որ պատահեցան դէպքերը, Մր. Ուէնտուըրթ։

Մեր մարդը, այս պատմութիւնը լսելով, քիչ մը հանդարտած էր եւ երբ պատասխանելու համար ոտք ելաւ, պաղ հեգնութիւն մը կ'կարդացուէր դէմքին վրայ։—Իրաւ է կամ ո՛չ, Մր. Հօլմս, ըսաւ։ Բայց ի՜նչ փոյթ։ Ու քանի որ դուք նրբամիտ էք, հարկաւ գիտէք որ դուք էք, ո՛չ թէ ես, որ օրինազանցութիւն կ'ընէք։ Ես բան մը չեմ ըրած որ օրէնքի դէմ ըլլայ, մինչ դուք ապօրէն ընթացքի մէջ գտնուած էք, այս դուռը կղպելով։

—Օրէնքը, ինչպէս չատ աղէկ ըսիք, չի կրնար պատժել ձեզ, ըսաւ Հօլմս դուռը բանալով, եւ սակայն ո՛չ ոք ձեզնէ աւելի արժանի է պատժոյ։ Եթէ այն աղջիկը, որուն հետ անարժանութեամբ վարուեցաք, եղբայր մը կամ բարեկամ մ'ունենար, պիտի կրնար խարազանով պատժել ձեզ։ Աստուած վկայ, չարունակեց ոգեւորուելով՝ ի տես իր խօսակցին հեգնական ժպտին, ինծի չի վերաբերիր թէեւ այն աղջկան չահերը պաշտպանել, բայց հոս որսի մտրակ մ'ունիմ եւ կարծեմ թէ կրնամ...։

Շէրլօք Հօլմս յառաջացաւ մտրակն առնելու համար, բայց ժամանակ չունեցաւ։ Մր. Ուէնտուըրթ փախաւ, սանդուղէն իջաւ վազելով եւ գաւիթին ծանր դուռը գոցեց վրայէն։ Պատուհանէն նայեցանք որ սրարշաւ կ'փախչէր։—Աւասիկ անզգամ մը որ յանդգնութիւն ունի, ըսաւ Հօլմս զուարթօրէն, աթոռին վրայ նստելով։ Այս անձն ոճիր գործելու ճամբուն վրայ կ'գտնուի եւ մինչեւ թիարան պիտի երթայ։ Ամէն պարագայի մէջ այս գործը չահեկանութենէ զուրկ չէ բոլորովին։

—Կ'խոստովանիմ որ ձեր տրամաբանութիւնը չեմ հասկնար։

—Լա՛ւ, բացատրեմ։ Սկիզբէն համոզուած էի որ այս Մր. Հօզմըր Էնճըլը զօրաւոր պատճառներ ունէր այսքան տարօրինակ եղանակով մը գործելու համար եւ ինծ համար բացայայտ էր որ հայրագիրը միակ անձն էր որ կրնար օգուտ քաղել այս դէպքէն։ Ուրիշ մանրամասնութիւն մը, որ թելադրական թուեցաւ ինծի, սա էր որ հայրագիրն ու նշանածը միասին երբեք չէին։ Մին կ'յաջորդէր միւսին։ Կապոյտ ակնոցները նո՛յնքան կասկածելի երեւցան ինծի որքան իր տարօրինակ ձայնն եւ երկար կիսամօրուսները։ Մտքես անցաւ որ գործին մէջ ծպտում կար։ Բոլոր սարկոյները համոզումի փոխուեցան երբ գիտցայ որ Մր. Էնճըլի ստորագրութիւնը տպուած էր ա՛ղ կան ընտանի եղած դիր մը դիմակաւորելու ակներեւ նպատակով։ Կ'տեսնէք որ այս բոլոր մեկուսի իրողութիւնները, միւս նուազ կարեւոր եղելութեանց վրայ աւելնալով, միեւնոյն նպատակին կ'միտէին։

—Բայց ի՞նչպէս ճշդեցիք։

—Բանի որ գտած էի յանցաւորը, դիւրին էր իրարու կապել իրողութիւնները։ Գիտէի թէ ո՛ր առեւտրական ընկերութեան մէջ պաշտօն ունէր այս մարդը։ Լրագրին մէջ հրատարակուած նկարագրութիւնը ղրկեցի Տնօրէնին, չնչելէ ետք ինչ որ կրնար ծպտում ըլլալ ինչպէս կիսամօրուսները, ակնոցները, ձայնը, եւ հարցուցի թէ իր պաշտօնեաներէն մին կ'պատասխանէ՞ր այս նկարագրութեան։ Որովհետեւ արդէն գիտած էի գրի մեքենային թերութիւնները, նամակ գրեցի Մր. Ուէնտուըրթի, խնդրելով որ հաճի հոս գալ։ Ինչպէս որ կ'սպասէի, պատասխանը տպագրել էր եւ երեւան կ'հանէր այն թերութիւններն որք թէեւ աննշան, ո՛չ նուազ յատկանշանական էին։ Միեւնոյն թղթատարն Ուէսթհաուզ Նամակ մը բերաւ ինծի որուն մէջ ըսուած էր թէ Ճէյմս Ուէնտուըրթ ամէն կերպով կ'պատասխանէր ղրկուած նկարագրութեան։ Ահա այսչափ։

—Օր. Սըթըրլէ՞նտը։

—Եթէ ճշմարտութիւնն ըսեմ իրեն, պիտի չհաւատայ։ Անշուշտ կ'յիշէք պարսկական հին առածը. «Նո՛յնքան վտանգաւոր է պատրանքը խլել կնոջմէ մը, որքան կորիւնը՝ էգ վագրէն»։ Պարսիկ բանաստեղծ Հաֆըզ Ոմրաթիօսի չափ ճիշդ կը տրամաբանէ եւ անոր չափ կ'ճանչնայ մարդկութիւնը։

(Շէրլօք Հօլմսի Արկածներուն Շարունակութիւնն՝ յաջորդ թուոյն մէջ.)

ԿՆՈՋԱԿԱՆ ՍԻՐՏԵՐ

ՍԻԼՎԻԱ

Ա.

Փոքր քաղաքը լուռ եւ ամայի էր ամբողջ այս երկար օրով։ Մարդ մարդասանք չկար նաեւ եւ ուղիղ փողոցներուն մէջ։ Վաղեմի տուներու պատուհանները գոց էին բոլոր։ Բեւեռազարդ սեւ փայտէ չինուած եւ երկաթեայ ծանր ուղանկներով զարդարուած ծուլածոյ դուռներն ալ գոց էին։ Ի զուր երկինք կ'տարածէր իր անհաշտ, անողոք պայծառութիւնը, վերջալոյսի առաջին մշուշներուն մէջ ընկղմած։ Ի զուր կ'մօտենար իրիկնամուտի այն խորհրդաւոր ու մելամաղձոտ ժամը, աչունին ու կեանքի վերջալոյսին ա՛յնքան համանման։ Բարի գաւառացիները բնաւ հոգ չէին ըներ այս բովանդակ բանաստեղծութիւնը, նախապատիւ սեպելով չարունակել իրենց հանգիստն այս զով ժամերուն եւ քնանալ այն ծանր ու վատախտարակ նինջով որ անդամները կ'յօգնեցնէ, բերանը կ'դառնացնէ եւ միտքը կը չփոթէ։ Միայն Սիլվիա նստած էր իր պատուհանին սպակիներուն ետեւ։ Վերցուած էր դեղնած փոքրիկ վարագոյրը գնդասեղ մ'անցընելով, որպէսզի վար չիյնայ, եւ անչարժ, ձեռքերը ծունկերուն վրայ խաչաձեւ ու ճակատը պատուհանին փակցուցած, համբերութեամբ կ'սպասէր ժամերուն փախուստին։ Բայց ո՛ եւ է տխուր կամ զուարթ տեսարան չէր որ այս տեղը բերած էր զինք։ Սիլվիա փողոց չէր նայեր, բոցավառ հորիզոնին վրայ չէր սքանչանար եւ աչքերը չէր վերցներ դէպ երկինք։ Այս բաները, ինչպէս ուրիշ ամէն բան չէին չահագրգռեր զինք։ Հոն նստած էր սովորութեամբ, առանց հաճոյքի եւ առանց տաղտուկի, նոյն այն պատճառաւ որ առտուները ժամ 6ին կ'արթննար եւ գիշերը ժամ 11ին կ'պառկէր։ 32 տարիէ ի վեր, միջօրէէ ետքի իր ժամերը կ'անցընէր այս միեւնոյն տեղը, եւ իր անցեալ կեանքը կրնար ամփոփել այս անփոփոխ ու անտարբեր սովորամոլութեան մէջ։ Սակայն մանուկ, պատանեակ եւ դեռատի աղջիկ եղած էր եւ ուրախութեան ու ժպիտներու իր բաժինն ունեցած ըլլալու էր։ Բայց յիսունհինգ տարեկան ակնարկ մը նետելով թռած գացած տարիներուն վրայ, միօրինակ ու գորշ տարածութիւն մը միայն կ'գտնէր։

(Շար.) ՏԻԿԻՆ ՄԱԹԻԼՏ ՍԷՐԱՕ

և տասը տարի ետքը, վերջապէս, Իտալիոյ Թագաւորութիւնն ալ երրորդ ընկեր կ'ընդունուէր Աւստրօ-գերման դաշնակցութեան, որ կնքուած է իբրեւ Նիզակակցութիւն Կեդրոնական Եւրոպայի, պաշտպանելու համար Եւրոպիոյ խաղաղութիւնը, և այն ատեն Նիկրա, Նօվարայի երբեմնի կամաւորը, որ զէնք շարժած էր Աւստրիոյ դէմ, իբրեւ դեսպան Վիեննա կ'երթայ և հոն տրամադրութիւն մը կ'գտնէ մոռնալու և չյղելու նկատելու իր երիտասարդութեան ատեն արարքներն Իտալիոյ Միութեան դատին համար Աւստրիոյ դէմ մղուած պատերազմին մէջ։ Նիկրա Վիեննայի մէջ խոհականութեամբ և ճարտարմտութեամբ փարատեց նաեւ յետամնաց աղօտ յիշատակները, և քիչ ատենէն յաջողեցաւ ցրել իր վրայէն ամէն կասկածները զորս երբեմնի Քավուրի և Նաբոլէոն Գ.ի հետ Աւստրիոյ դէմ գործելու ատեն յարուցած էր իր վրայ։

Արդարեւ, քալէյտօսքոբի իրերայաջորդ անանկնալ ու բազմաձոյլ պատկերներուն պիտի նմանին կոմս Նիկրայի գործերը, երբ ատոնք արձանագրուին պատմութեան մէջ։ Որչա՜փ նշանաւոր անձեր, որոց հետ, իբրեւ դիւանագէտ, յարաբերութեան մէջ գտնուած է երկար տարիներ, փոխն ի փոխ պիտի երեւին հոն։ Դէպքերու և յեղաշրջումներու ո՛րչափ առատութիւն մը, որք իր օրով անցք ունեցան։ Քավուր, Կարիպալտի և Քրիսփի, Նաբոլէոն Գ. և Եօժէնի կայսրուհի, Պիոս Թ. և Լէոն ԺԳ., Պիզմարք և Պիքընսֆիլտ, Թիէռ և Կամպէթթա, Կորչաքոֆ և Անտրաշի. Իվրէացի երբեմնի այդ կամաւոր զինուորն ատոնց ամէնուն ալ գործօն կնիքը տեսած է մօտէն, ինքն որ Բիէմօնդէի փոքրիկ Թագաւորին զօրաց մէջ, Նօվարայի ընդունայն պատերազմէն ետքը մեծ Տէրութեան մը դեսպան ըլլալով, դիւանագիտական ճարպիկ գործունէութեամբ Իտալիոյ միացեալ Թագաւորութեան շահերուն ներկայացուցիչն եղաւ։ Իտալիան դիւանագէտներէն և ոչ մէկն իրեն չափ յառաջ գնաց դժուարին պաշտօններու մէջ, արժանանալով իր հայրենիքին երախտագիտութեան և օտարներուն յարգալիր սիրոյն։ Բնական է որ 77ամեայ այդ ծերունին այժմ հանգստանալ կ'ուզէ, և տարակոյս չկայ որ Հռոմ դարձած ատեն իր հայրենակիցները պիտի փութան տալ իրեն Otium cum dignitateն,(*) գիտնալով առ այդ ունեցած անժխտելի արժանիքը։ Իր հայրենեաց մէջ մրրկայոյզ կ'մտնէ քաղաքական հողմը. իրարու ետեւէ կ'սարսէ Մօնդէ Ջիդօրիոյի կուսակցութիւններ, որով դաշինքներ կ'տապալին յաջորդաբար։(**) Քավուրէն և տ'Ազելիօյէն մինչեւ Րադացցի և Բիքասօլի, Տէբրէտիս և Քայրօլի, Մինկէթթի և Սելլա, Քրիսփի, Րուտինի և Ճոլիթթի, չատ դաշինքներ եկան գացին Մոնթէջիթորիոյէն, երկրին մէջ, և Կոմս Նիկրա հեռուէն ունկնդիր ձայն գիտեց իրարու յաջորդող աղէտները, իբրեւ գործօնը արտաքին քաղաքականութեան մեծ շէնքին, որուն ամրութեան պահպանումը կարեւորագոյն խնդրոյ հետ առնչութիւն ունէր։ Կոմս Նիկրա գիտցաւ այդ խնդիրները խոհականութեամբ և ճարպիկութեամբ վարել. հետեւապէս, ընդհանուր քաղաքականութեան այժմու փափուկ շրջանի մը մէջ, յորում Իտալիա եւս ունի իր բազմաթիւ շահերը, կրկնակի ցաւ պիտի պատճառէ երբ Կոմս Նիկրա հրաժարի իր Վիեննայի պաշտօնէն։ Զայս լաւ գիտեն Քոնսուլթայի մէջ, և ասոր համար է որ ամենքն ալ ի վեր կ'յեռանդեն Կոմսին հրաժարագրին պատասխանել։ Վիեննայի մէջ ալ նոյնը կ'զգան Հօֆպուրկի խորհրդականներն և այդ պատճառաւ չեն փափաքիր որ Կոմսը պնդէ իր հրաժարագրին վրայ։ Տարակոյս չկայ որ ինքն եւս մտնելով այն հեշտ ու խաղաղ ժամերուն վրայ, որոց մէջ գոյութիւն առած են իր գրական աշխատութիւններն ու քերթուածները, իր հոգին կ'ձգտի հայրենեաց կարօտովը, զոր Բիէմօնդեցիք կ'զգան օտարութեան մէջ Զուիցերիացիներուն պէս։ Տասն տարի առաջ Վիեննայի իր աշխատութեան լռիկ սենեկին մէջ արդեօք քանի՜ խոր հառաչքներ սեղմած են իր կուրծքն իր բանաստեղծական վերջին երկն եղող «Հովուերգութիւններ»ը գրած ատեն։ Արդարեւ, 40 տարիէ ի վեր է որ Կոմս Նիկրա օտարութեան մէջ աշխատեցաւ իր հայրենիքին համար և դեռ իր կորովը չուզեր անձնատուր ըլլալ հանգստեան կոչումին փափաքին կամ պէտքին առջեւ։ Իտալիա իր դեսպաններուն մէջ չունի մէկն որու դիւանագիտական փորձառութիւնը կարելի ըլլայ համեմատել կոմս Նիկրայի փորձառութեան հետ, և չկայ իրմէ զատ մէկն որ Իտալիոյ Թագաւորութեան համար պատերազմելէն ետքը, անոր արտաքին շահերուն համար ալ, դժուարին ժամանակներու և ծանր պաշտօններու մէջ, աշխատած ու տքնած ըլլայ անխոնջ յարատեւութեամբ ու խոհականութեամբ և միեւնոյն անձնուիրութեամբ։

(Նէօյէ Ֆրայէ Փրէսսէ. Նոյմ. 21)

(*)—Ազնիւ հանգիստ։
(**)—Աւստրիա և Հունգարիա այս մասին նախանձելի չունին Իտալիոյ։
ԹԱՐԳ. ԽՄԲ.

Բ. ՏԱՐԵՏԵՐՋԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԳԱՒԱՌԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ.— Ուշադրութիւն կ'հրաւիրենք «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»ի ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՆ այն տրամադրութեան վրայ թէ «Չէքերուն և Փոխանակագրերուն պէտք է որ առաքողն ինք փակցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը։» (Տե՛ս Չորրորդ Երեսին Վրայ)

Վերստին կ'յիշեցնենք գաւառի բաժանորդներուն թէ «Բօսթայի ծախքը մեր վրայ է, ամէն տեղի համար, իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամիսյի տարբերութիւնն առաքողին վրայ են»։ Թէ Թուրքիոյ համար մեր բաժնեգինը Մէճիտիյէ դրամով են, կամ լիրան 108էն, թէ անգլ. ոսկին 119 զրշ.էն միայն կ'րնանք առնել, քրիմիջն 55 զրշ.էն, և թէ այս պայմաններէն տարբեր կերպով հաշուող բաժանորդներուն «ՊԱԿԱՍ ԹԵՐԹ Կ'ՂՐԿՈՒԻ»։

Ա՛յս է պարզէն պատճառն որ գաւառի բաժանորդաց ոմանց պայմանաժամը քանի մը օր կ'րճատուած կ'ըլլանք, այսինքն՝ պակաս թերթ կ'րկղ ունին։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍՃՈՒՔ, Նոյմ. 7

Կացութիւնն ըստ բաւականի բարւոքած ըլլալուն, վերջին շաբաթներս բաւական գործառնութիւններ եղան թէ՛ մանիֆաթուրայի և թէ ֆօլմէ-լ ապրանքներու վրայ. մանաւանդ օդերուն աղէկ երթալը մեծապէս նպաստեցին առեւտրական հրապարակին։ Հաւկիթին գինը բաւական իջնալէ յետոյ, վերստին բարձրացած է և շատ արտածութիւն կ'ըլլայ. հաւկիթի գործը վերջին տարիներս կարեւոր տեղ մը բռնած է։ Ցորենի գինը կոտրած ըլլալուն, բաւական վնասողներ եղան. տեղացող երբեմնակի անձրեւներն յառաջիկայ տարւոյ սերմնացաններուն համար շատ նպաստեցին։ Մանիֆաթուրայի և մանածի վրայ լաւ գործառնութիւններ եղան. շրջակայ քաղաքներէ, գիւղերէ ամէն շաբթու 30—35 գնողներ անպակաս էին, մեծ մասամբ 4—5 ամիս պայմանաժամաւ, մաս մ'ալ կանխիկ։ Լոնտոնի վրայ չէքի գինը 25.10էն 25.15, Բարիզի վրայ 99,60—99—85 մէջ մնացին, իսկ Պոլսոյ վրայ եղած չէքերուն գիներն անհամեմատ բարձր են. 23 Ֆր.էն գրեթէ պակաս չէ եղած, Պոլսոյ մէջ դամփիոնները գինը կոտրած ըլլալուն պատճառաւ։ Իտալական, գերմանական, աւստրիական գործարաններու ճամբորդները հեռուէ-հեռուէ կ'հասնին, բայց գիներու աղուեթեան պատճառաւ մեծ յանձնարարութիւններ չեն առներ։ Պուլկարական թերթերու գրածին նայելով, մաքսային վարչութիւնները մանանի նմոյշները բերած են քննելու համար իտալական մանածները. եթէ Սօֆիայէն վաւերացնէ այս օրէնքը, այլ եւս կեղծ թիւ իտալական մանածներու ներածումն անկարելի պիտի ըլլայ. այսու թէ՛ վաճառականներն և թէ յաճախորդները մեծ մրցումէ մը ազատած պիտի ըլլան. որովհետեւ ճիշդ թիւ ունեցող իտալական մանածը, թէ՛ գիներու և թէ որակի մասին չի կրնար մրցիլ անգլիականին հետ. իսկ հաստ թիւերու 4/14ի վրայ, Վառնայի մանարանը պիտի կրնայ աւելի մեծ սպառում ունենալ. արդէն կ'ըսուի թէ այս օրէնքը Վառնայի մանարանին ըրած ձեռնարկներուն արդիւնքն է։ Ցորչափ Վառնայի մանարանը կեղծ թիւ կը հանէր, ձայն չէր հանած. իսկ հիմա սկսաւ ճիշդ թիւ արտադրել. այսպիսի օրէնք մը շատ նպաստաւոր պիտի ըլլար իրեն։

*** Սօֆիայէն բացման հանդիսութիւններուն մէջ ներկայ էր նաեւ Պատր. Փոխանորդ Տ. Վահան Ծ. վրդ. որ երբ Ժողովարան մտաւ, Դիւանին Տնօրէնն յառաջանալով համբուրեց իր ձեռքն և առաջնորդեց զանի բազմելու Սոֆիայի Մետրապոլիտին քով։ ԼՐԱԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԻՏԱԼԻՈՅ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԱՄՈՒԼՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ.—Եչ. օր օդը պայծառ ու արեւոտ, բայց քիչ մը ցուրտ էր Լոնտոնի մէջ։ Կէս օրէ 1 ժամ առաջ Իտալիոյ Թագաւորն ու Թագուհին Ուինտսորէն Լոնտոն հասնելով, ուղղակի Իտալիոյ դեսպանատունն իջան և ընդունեցին իտալացի գաղթականութեան ուղերձները։ Լոնտոնի քաղաքապետական շէնքին մէջ ի պատիւ Նոցին Վեհափառութեանց տրուած սեղանին վրայ, որուն մասնակցեցաւ նաեւ Մր. Պալֆուր, Լորտ Քաղաքապետն ուղերձ մը ներկայացուց արքայական ամուլին և բանախօսութիւն մ'ընելով, նախ ի դիմաց Լոնտոնի քաղաքացւոց խնդութիւն և շնորհակալութիւն յայտնեց որ Նոցին Վեհափառութիւնք ընդունեցին Լոնտոն այցելելու համար իրենց եղած հրաւէրը. ապա յիշեց 48 տարի առաջ Վիքթոր Էմմանուէլ Բ. Թագաւորին այցելութիւնն ի Կիլտհօլ և ոսկեզօծ գիրքին մէջ գրած այն խօսքերն որով Թագաւորն առ ինքն մատուցուած ուղերձին պատասխանած էր։ Լորտ Քաղաքապետը շարունակելով ըսաւ. «Ինչպէս այն ատեն, այսօր ալ կ'մատուցանենք Վիքթոր Էմմանուէլ Գ.ի և իր օգոստափառ ամուսնոյն, Ելենա Թագուհւոյն, բարի գալստեան մեր սրտագին բարեւները։ Խորին մեծարանքով և հիացմամբ լցուած ենք այն ճարտարամտութեան, հնարիմացութեան ու ընտրողականութեան համար զոր Ձեր Վեհափառութիւն իր գահակալութենէն ի վեր ցոյց կուտայ աշխարհի, և ի սրտէ կ'փափաքինք որ Ձեր Վեհափառութիւն երկարատեւ, բազմաբեղուն և երջանիկ կառավարութիւն մը վայելէ։» Լորտ Քաղաքապետն յիշեց նաեւ այն խանդավառ ընդունելութիւնն որ ընծայուեցաւ Էտուարտ Թագաւորին ի Հռոմ այցելութեանն ատեն, որուն յիշատակն անմոռաց պիտի մնայ բովանդակ Անգլիոյ ժողովրդոց սրտերուն մէջ։ Լորտ Քաղաքապետը վերջացուց իր բանախօսութիւնը խնդրելով որ վեհափառ հիւրերն Անգլիոյ մէջ անցուցած այս օրերուն իբր յիշատակ իրենց հետ տանին Լոնտոնի քաղաքացւոց անկեղծիկ համակրութեան և երախտագէտ մեծարանաց հաւաստին. և պարպեց իր բաժակն Իտալիոյ Թագաւորին և Թագուհւոյն կենացը։ Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւորն ի պատասխանի շնորհակալութիւն յայտնեց Լորտ Քաղաքապետին իրեն մատուցուած ուղերձին և փառաւոր հիւրամեծարութեան համար, և Կոննօթի իշխանին և միւս սեղանակիցներուն՝ որ բարեհաճութիւն ունեցած էին ներկայ գտնուիլ սեղանին։ Վիքթոր Էմմանուէլ Գ. շնորհակալութիւն յայտնելով Լոնտոնի բնակչութեան կողմէ առ ինքն ցուցուած սրտագին ընդունելութեան, ըսաւ թէ ատիկա ապացոյց է թէ կ'մխանն առ անգլիացիս և իրենց յոյժ սիրելի վեհապետին համար ունեցած իր անկեղծ սիրոյն գոյութիւնը։ «Այս զգացումները, հին ժամանակներէ ի վեր գոյութիւն ունին արդէն երկու երկրաց մէջ։ Եղան յուղումնալից ժամանակներ երբ իմ վեհափառ մեծ հայրս գրեթէ 50 տարի առաջ, հոս, ձեր ոսկեզօծ գրքին մէջ գրեց այն նշանաւոր խօսքերը։ Այն ժամանակ իտալական ազգն իր միութիւնն ու անկախութիւնը ձեռք բերելու համար կ'մարտնչէր. այն համակիր օգնութիւնը զոր իտալացիք փորձառութեամբ այդ օրերու մէջ վայելեցին անգլիական ազատ ազգէն, փոխադարձ անյողդողդ վստահութիւն մը գոյացուցին, որ անկէց ի վեր շարունակ կ'ազդէ երկու երկրաց միջեւ գտնուած լաւագոյն յարաբերութիւնները։ Այսօր միջազգային խաղաղութեան երանաւէտ ժամանակի մը մէջ կ'ապրինք. և Անգլիա ու Իտալիա գործօն ու վստահ ազդակներն են այդ խաղաղութեան։ Կատարելապէս վստահ եմ թէ այս երկու ազգերը շարունակ միացեալ պիտի մնան յառաջդիմութեան և քաղաքակրթութեան ճամբուն մէջ։ Այս զգացմամբ ոգեւորեալ կ'բարձրացնեմ բաժակս և կ'պարպեմ Լորտ Քաղաքապետին և Լոնտոնի երեւելի ներկայացուցիչներուն կենաց։»

*** Իտալիոյ Թագաւորն ու Թագուհին երեկոյին Ուինտսորի պալատը դարձան. անգլիական և իտալական արքայական ամուլները ճաշեցին ընտանեկան շրջանակի մը մէջ պատրաստուած սեղանէն։ Ճաշէն ետքը Նոցին Վեհափառութիւնք ներկայ գտնուեցան թատերական ներկայացման մը, ուրկէ ետքն ընթրիք մը տրուեցաւ որու մասնակցեցան 200ի չափ հրաւիրեալք։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ.— Մօրնինկ Փօսթէն.— Այսօր չէ որ Անգլիա կ'սկսի անմահն հիացում մը և գորով սնուցանել իր մէջ Իտալիոյ հիանալի կերպով օժտուած ժողովուրդներուն, անպարտելի կլիմային, այդ երկիրը ծածկող գրական և գեղարուեստական սրբազան յիշատակարաններուն նկատմամբ։ Առաջին Վերածնութենէն սկսեալ, Իտալիա անդիմադրելի հրապոյր մ'ունեցած է Անգլօսաքսոն աւելի՛ ամուր, աւելի՛ ժուժկալ, աւելի լուրջ ցեղին համար։ Տասնըվեցերորդ դարուն Անգլ. Մատենագրութիւնը, ո՛րքան ալ ազգային ըլլայ անոր սկզբնաւորութիւնը, ո՛րքան ալ սերտիւ կապուած ըլլայ երկրին, ժառանգական բարեխառնութեան և երկրին պատմութեան, այսուհանդերձ կ'կրէ իտալական ազդեցութեան դրոշմներ։ Նոյն իսկ Շէքսփիրի, այդ հանճարին մէջ որ զուտ անգլիական պիտի ըլլար, եթէ անգլին անցած չըլլար ազգի մը, մինչեւ իսկ ցեղի մը սահմաններէն, և չըլլար գերմանական աւելի քան անգլոսաքսոն, և մարդկային աւելի՛ քան գերմանական, ո՛չ միայն իւրաքանչիւր գործերուն մէջ, ծայրէ ի ծայր, մինչեւ Փօրշիա և Զ... պ..., մանաւանդ բարբառ իտալական տարրեր կան, այլ իր կեանքին ու արուեստին մէջ կա՛յ ժամանակամիջոց մը, զոր կարելի է կոչել Shakespeare italianate իտալականացած Շէքսփիր։ ԺԹ. դարուն սկիզբը, բոլոր ժպիրհ սկզբնաւորութիւնք կ'սկսին Իտալիայէն, որ սակայն բաժնուած, գերուած ու ամլցած էր,— և հոն իրար կ'հանդիպին, կը զուգադիպին Պայրըն ու Շէլլի, Քից ու Լանտոր։ Աւանդութիւնը կ'շարունակուի դարերու ընթացքին մէջ, ո՛չ ոք աւելի քան Պրաունինկ մասնակից եղած է Իտալիոյ ուրախութիւններուն և վիշտերուն և իր կինը, Էլիզապէթ Պարէթ Պրաունինկ տարտուն քերթուածներով երգած է Իտալիոյ յարութեան սկզբնաւորութիւնը։ Ծանօթ է այն ընդունելութիւնը, զոր Լոնտոն և բրիտանիկ բարձր դասն ըրաւ առ Կարիպալտի։ Մաձձինի և այլք ապահով ապաստան գտան յԱնգլիա։ Ապագայ վարչապետ Կլատստըն 1854ին առ Լորտ Աբէրտին ուղղած նամակով Նաբոլիի անհաճոյ կացութեան վրայ ձայն էր բարձրացուցեր։ Բնական էր որ պատասխանի Իտալիան երախտագիտութեամբ ընդունէր այսպիսի հոգածութիւններ։ Անտարակոյս Անգլիա զոհողութիւն և անձնապէս ճիգ չըրաւ Risorgimentoյին կամ քաղաքական վերակազմութեան օգնելու համար։ Իր բանակները չախոյանուեցան Վիքթոր Էմմանուէլի կամ Կարիպալտիի կարմրաշապիկ զօրաբանակներուն քով, պատերազմի դաշտին վրայ, 1859ին։ Ա՛յս իսկ ծառայեց սակայն կնքելու բարեկամութիւն մը որ ա՛յնքան աւելի անաչառ եղաւ, որքան էր պղատոնական։ Տէրութեանց համար ծանր է կրել երախտագիտութեան հարկը, մանաւանդ երբ Նաբոլէոն Գ.ի պէս, որ ծառայութիւն մատուցած է, իրաւունք ունենալ կարծէ այդու՝ դէմ գործել երէկուան բարեկամին։ Այս ըսել է թէ, եթէ Իտալիոյ և Անգլիոյ յարաբերութիւնք Ֆրանքօ-իտալեան յարաբերութիւններու հանգոյն ա՛յնքան նշանակալից չեղան կրքոտ ընդմիջումներով և իրական բարեկամացողութեան դիպուածներով, բայց ո՛չ կռիւ ունեցան, ո՛չ շահու վէճեր, ո՛չ ալ բնաւորութեան անհաշտութիւններ. Այսպէս, երբ եկաւ ատեն մը որ երկու քոյրերը, Ֆրանսա և Իտալիա, մահու չափ գժտեցան իրարու հետ Պիզմարքի շահաւէտ քաղաքականութեան և իրենց փոխադարձ սխալներուն հետեւանօք, մտածուեցաւ սերտ դաշնակցութիւն մը կնքել Անգլիոյ և Իտալիոյ միջեւ։ Եղաւ այնպէս, ցամաքային Եռեակ Զինակցութիւնը 1889ին միջոցներն ամբողջացաւ ծովային համաձայնութեամբ մը ընդ մէջ երկու տէրութեանց. Իտալիա կը ճանչնար Անգլիոյ ստացուածային տեղական վիճակը, և Անգլիա, նո՛յն իսկ իր ծովային ուժերու գործածութեամբ կ'երաշխաւորէր իտալական ցամաքին ամբողջութիւնն և անբռնաբարելիութիւնը։ Եթէ այդ ատեն Իտալիա և Անգլիա տօնած ըլլային իրենց համաձայնութիւնը, անկարելի էր որ Ֆրանսա չզգար թէ ատիկա իրեն դէմ եղած բան մ'է. Բարեբախտաբար յօրէ անտի փոխուած են պարագայք։ Շնորհիւ շարք մը պատճառներու, որոցմէ ոմանք՝ արդարութիւնը կ'պահանջէ որ վերագրենք մեր երկրին իմաստութեան և անոր դիւանագիտութեան բարի կամեցողութեան,— հորիզոնը պարզուեցաւ։ Սիրալիր համաձայնութիւն գոյացաւ Լոնտոնի և Բարիզի միջեւ. Բարիզ և Հռոմ պէտք զգացին եղբայրական համերաշխութեան։ Այս պահուս հետ հոգ և կապուած ընելու Իտալիոյ Թագաւորին այցելութեան և անոր եղած ընդունելութեան վրայ, ընդհակառակն աւելի՛ եւս կ'լրանան և կը նուիրագործուին Էտուարտ Է.ի և Վիքթոր Էմմանուէլ Գ.ի Բարիզ կատարած ճամբորդութիւններով սկսած բարերար գործունէութիւնը։ Առանց կանխահասօրէն փոփոխելու գոյութիւն ունեցող համաձայնութիւնները, որք արժանիքն ունեցան գէշ աղէկ պահպանելու խաղաղութիւնն և հաւասարակշռութիւն մը առաջ բերելու հակակշռի դրութիւնով, Արեւմուտքի երեք զարգացեալ տէրութիւնք հրապարակաւ և հանդիսաւորապէս ձեռք կարկառեցին իրարու, և հանրային կարծիքն ուրախութեամբ կ'տեսնէ թէ երեւան կուգան ապագայ տեւական համերաշխութեան և միութեան մը առաջին գիծերը։ Թ-ն.

ԼՈՐՏ ՔԸՐԶԸՆԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ.—Հնդկաստանի Փոխարքան որ Պարսկական ծովեզերքը կ'երթայ, ճամբան հանդիպեցաւ Մասգաթ, ուր հասաւ Հարտինճ մեծ և շքեղ շոգենաւով, որուն կ'ուղեկցէին Հայասինթ, Արկոնոտ, Ֆօք և Բօմպ զրահաւորներն ու յածանաւերը։ Մասգաթի Իմիրն այցելութեան եկաւ և Փոխարքան փոխադարձ այցելութեան գնաց անոր։ Տեղացիք շրջականերէն քաղաք եկած էին, և յարգալիր ընդունելութիւն մ'ըրին։ Քաղաքը զարդարուած էր։ Թեհրանի անգլ. դեսպան Սըր Արթըր Հարտինճ յատկապէս եկաւ, Պարսիկ ծովեզերքն երթալէն առաջ Փոխարքային հետ խորհրդակցութիւն մ'ունենալու համար։ Այս առթիւ Փոխարքան ընդունեց Մասգաթի բնակող Հնդիկներու պատգամաւորութիւն մը, և յիշեցուց որ Մասգաթի նաւահանգիստներուն մէջ առեւտրով կ'զբաղին 1,300 անգլ. հպատակ Հնդիկներ, և Օմանի վաճառականութեան 100էն 84ը, և նաւարկութեան ալ 100էն 97ն հնդկական է, և այս վաճառականութիւնը զարգացնելու համար պէտք եղած քաջալերութիւնն ընծայելու պատրաստ է միշտ Հնդկաստանի Կառավարութիւնը։ Արկոնոտ զրահաւորին մէջ տիւրպար մը կազմուեցաւ, այսինքն՝ տեղացի երեւելեաց մեծ ընդունելութիւն մը, ուր Իմիրին կողմէ քաղաքավարական ուղերձ մը կարդացուեցաւ, և Լորտ Քըրզըն պատասխանեց, և Հնդկաստանի Կայսեր հեռագրական հրամանին համեմատ, Հնդկական Կայսրութեան պատուանշանին մեծ հրամանատարի աստիճանը կախեց Իմիրին կուրծքէն։ Ցետոյ Փոխարքան ճամբայ ելաւ դէպ ի Պարսից Ծոցը։

ՄՐ. ՉԷՄՊՐԼԷՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ.— Հաւաստի աղբիւրէ լուր կ'տրուի թէ Խորհրդարանը մինչեւ 1905 պահելով՝ անոր լուծումն երկու տարի յետաձգելու գաղափարը հաճոյ չէ Մր. Չէմպրլէնի և իր կուսակցութեան։ Մր. Չէմպրլէն չուզեր որ Խորհրդարանը լուծուի առաջիկայ գարնան, զի վստահ չէ որ մինչեւ այն ատեն միտքերը պիտի պատրաստէ իր ծրագրին։ Բայց կը կարծէ որ 12 ամիս բաւական է այդ բանին, որով օգուտ չունենար 1904ի աշունէն ալ անդին ձգել ընտրութիւնները։ Մր. Չէմպրլէն չուզեր որ Խորհրդարանն երկու տարի եւս մնայ պաշտօնի վրայ, և պիտի լուծել տայ զայն, երբ որ փափաքի։ Թէեւ Մր. Չէմպրլէն այնպէս կ'ըսէ թէ վարչապետին կը հետեւի, բայց իրապէս ի՛նքն է վարիչ կառավարութեան քաղաքականութեան, և եթէ ըսէ Մր. Պալֆուրի թէ 1904ի աշնան պէտք է կոչում ընէ երկրին, վարչապետն անոր խօսքին պիտի հետեւի և լուծէ Երեսփոխանութիւնը։

ԼՈՐՏ ՀԱՄԻԼԴԸՆ.—Իլինկի շրջանակին Պահպանողական Ընկերակցութիւնը կերպիւ իւիք կ'ստիպէ Հնդկաստանի հրաժարեալ նախարար Լորտ Համիլդընը հրաժարելու նաեւ նոյն շրջանակին երեսփոխանութենէն։ Մր. Պալֆուրի դաշինքը վստահութեան քուէ ստացաւ նոյն շրջանակին 6ի դէմ 84 ձայնիւ։ Ասիկա բացարձակապէս ցոյց կուտայ թէ տեղւոյն պահպանողականք կ'հաւանին կառավարութեան և Մր. Չէմպրլէնի մաքսային քաղաքականութեան և ցոյց կուտան պէտքն անոր հետեւելու կարող անձնաւորութիւն մ'ընտրելու։ Լորտ Ճօրճ Համիլդըն ա՛յնքան ազատութեամբ վարուեցաւ այս խնդրոյն մէջ որ կ'յուսացուի թէ աւելի կորով ցոյց տայ քան նախկին հնդկական նախարար Սըր Մայքըլ Հիքս Պիչ, և չպիտի դեդեւի պատասխանատուութիւնն ստանձնելէ իր մաքսամերժ քաղաքականութեան։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ.— Պերլինէ լուր կ'տրուի Սթանտարտի թէ Ռուսիոյ Վլատիմիր դուքսն ու դքսուհին Լոնտոն գացած են, Զարին մասնաւոր խնդրանքով՝ ծանուցանելու համար Իտալիոյ Թագաւորին թէ ինչո՞ւ յետաձգեց Զարն իր ճամբորդութիւնն ի Հռոմ, և համաձայնելու ու թուական որոշելու համար այս ճամբորդութեան, որ տեղի պիտի ունենայ գալ տարուան սկիզբը։

ԱՂՔԱՏ ԻՌԼԱՆՏՈՒՀԻՆԵՐԸ քաջալերելու համար որ ձեռագործով ապրին, Իռլանտայի ազնուական Տիկնայք 20 տարիէ ի վեր զանազան աղքատ գաւառակներու մէջ կազմած են արհեստական կեդրոններ, որք գործ կուտան տան մէջ աշխատող կիներու, որոց սովրեցուցած են ժանեակ գործել և զանազան գիպակներ հիւսել, և ասեղնագործութիւններ կատարել, մեքենայով յառաջ բերուած շատ մը զարդական նիւթեր ձեռքով ա՛լ աւելի փափկութեամբ կարելու կերպով մը։ Անոնց գործածները պարբերաբար ցուցահանդէսի մէջ կ'ծախուին, և արդէն քանի մը հարիւր հազար լիրայի օգուտ մ'ունեցան։ Այս օրերս ալ Ուինտսորի մէջ ցուցահանդէս մը կազմած էին «Իռլանտուհիներու ձեռագործներու». Թագաւորն ու Թագուհին այցելած էին, շատ մը գնումներ ըրին, և քաջալերական օրինակ մը տուին, որուն հետեւեցաւ բովանդակ ազնուական դասակարգը, և խեղճ աշխատաւորուհիներու համար յոյժ արդիւնաւոր եղաւ։ Իտալիոյ Թագուհին ալ այցելեց, և երկու քին Թագուհիք վկայեցին թէ գործածներն Արքունեաց մէջ ընդունելութեան արժանի նուրբ ձեռագործներ են։

ԲԱՆԱՄԱ.—Պօկօդայէն Նոյմ. 13 թուով կ'հեռագրեն առ Նիւ Եօրք Հէրըլտ թէ Գերմանիա կ'հակառակի Ամերիկայի քաղաքականութեան և կ'պաշտպանէ Միաց. Նահանգաց կառավարութիւնը՝ Բանամայի խնդրոյն միջամտած ըլլալուն համար։ Գերմանիա կ'ջանայ ժողովուրդին պատերազմական եռանդը գրգռել։ Ժողովուրդը կեցցէներ կ'գոչէ Գերմանիոյ համար։

*** Պերլինի հեռագրական գործակալութիւնը կ'հերքէ սակայն Պօկօդայէ տրուած վերոյիշեալ լուրը։

*** Պօկօդայէ կ'հեռագրեն թէ Վենեզուելայի Նախագահ Մ. Քաստրօ մտադիր է Քոլոմպիոյ վրայ յարձակիլ, իրաց այս խառնակ վիճակէն օգտուելով Վենեզուելայի սահմանն ընդարձակելու համար։

*** Լոնտոնի մէջ օտար արժէթղթոց պատուիրակաց ժողովը որոշեց դիմելու արտաքին գործոց նախարարութեան խնդրելով որ չճանչնայ Բանամայի նոր կառավարութիւնն եթէ Քոլոմպիոյ պետական պարտուց չափաւոր մէկ մասին վճարումն յանձն չառնէ։

*** Բանամայի Ջրանցին Մր. Հէյի և Պիւնօ Վարիլլայի միջեւ ստորագրուած պայմանագիրը դեռ չհրատարակուեցաւ, բայց անոր պարունակութիւնը սա է.—Բանամա անպայման ժամանակի մը համար Միաց. Նահանգաց կ'թողու երկրին այն մասերն որք Ջրանցին շինութեան, շահագործման և պաշտպանութեան համար անհրաժեշտ կը նկատուին։ Պայմանագիրը Միաց. Նահանգաց կ'թողու՝ Ջրանցին երկու կողմերէն՝ մինչեւ 10—12 անգլ. մղոն լայնութեամբ երկրին կատարեալ գերիշխանութիւնը։ Միաց. Նահանգներն իրաւունք պիտի ունենան նաեւ գծին երկու ծայրերն ամրութիւններ շինել և ռազմական հսկողութեան տակ առնել զանոնք։ Բանամա և Քոլոն քաղաքները պիտի պահեն իրենց վարչութիւնը նոր կառավարութեան իշխանութեան տակ, ցորչափ տեղւոյն կարգապահութիւնն և առողջապահական վիճակը Միաց. Նահանգաց դժգոհութեան պատճառ չըլլան։ Եթէ այս պայմանները չգործադրուին, Միաց. Նահանգներն իրաւունք պիտի ունենան գործադրել տալ զանոնք և եթէ պէտք ըլլայ, պիտի կրնան բռնութիւն ի գործ դնել՝ հնազանդութեան բերելու համար հակառակ կողմը։ Բանամա 10 միլիոն տոլար պիտի ընդունի։ Ջրանցը չէզոք պիտի մնայ և հաւասար պայմաններով բաց պիտի ըլլայ ամէն ազգաց առջեւ։—Մր. Րուզվէլդ դեռ չորոշեց թէ պայմանագիրն ե՞րբ պիտի ներկայացնէ Ծերակոյտին, վաւերացման համար։

ՀԵՌ. ԱՐԵՒԵԼՔ.— Հեռագրական Ռուս գործակալութիւնը Բորդ Արթուրէն Նոյմ. 17 թուակիր սա հեռագիրն ընդունած է.—Ճարոնական մամլոյն պատերազմասէր յօդուածները, որք ժամանակէ մ'ի վեր դադրած էին, այժմ վերսկսան երեւիլ. կ'երեւի թէ Ճարոնցի գործակալներ բաւական յաջողութիւն ձեռք բերած են Չինու մէջ։ Նովօյէ Զոլայէ Տէյլի Նիւզ կ'գրէ թէ Չինու փոխարքաներն ու կուսակալներն հեռագրաւ հրամաններ կուտան դրամ և զօրք հաւաքելու, զի Ռուսիոյ հետ դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումն մը մօտալուտ կ'երեւի։ Փոխարքաներէ ոմանց հրահանգ զրկուեցաւ զգուշական միջոցներ ձեռք առնել ծովեզերաց պաշտպանութեան համար, զի մի՛ գուցէ անցեալ տարիներու սխալները կրկնուին։

ՉԻՆ.— Շանկայէ կ'հեռագրուի Թայմզի թէ փոխարքան պատասխաններ է հիւպատոսական մարմնին պահանջումներուն, Սիւ—Բաօի խնդրոյն առթիւ չինացի խմբագիրներու դատին վերաբերեալ։ Փոխարքան կ'պատասխանէ թէ հրաման տուած է Շանկայի կառավարչին՝ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը կարգել, ներկայ ըլլալու համար խառն դատարանին առջեւ տեղի ունենալիք դատին. հրահանգ տրուած է իրենց այնպիսի պատիժ մը անօրինել յանցաւորներուն որ օրինակ ըլլայ ուրիշներու։

ՀԱՐԱՒ. ԱՓՐԻԿԷ.— Հօթէնդօդներու Պոնտելզվարդ ցեղէն խումբ մը մարդիկ անցեալներն անցան Օրանժ գետին ծանծաղուտէն, ըսելով պահապան սպային թէ նպատակ չունին Բարեյուսոյ գաղութին վրայ յարձակիլ, այլ՝ Գերմանք արտաքսած ըլլալով զիրենք, եկած են հոն հաստատուիլ։ Յայտարարեցին նաեւ թէ դեռ գերման օգնական զօրք չէր եկած Քէթմանսհօփ ի Վարմպատ, որ դեռ այրած չէր, և գերման պահապան զօրքն ալ ջարդուած չէր։

*** Քէյփդաունի գերման հիւպատոսը կ'հեռագրէ թէ սահմանագլխէն հասած տեղեկութեանց նայելով, գերման զօրքը պաշարած է Քարաս լերանց շղթային մէջ գտնուող Պոնտէլզվարդները։ Միւս ցեղերն հանդարտ են և Վարմպատ Գերմաններուն ձեռքն է դեռ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՔ.—Գաղթականութեան յանձնաժողովին նախագահ ծերակուտական Լոճ, որ Ծերակոյտին ամէնէն ազդեցիկ անդամներէն մէկն է, օրինագիծ մը պիտի ներկայացնէ դուրսէն Ամերիկա եկող գաղթականութիւնները սեղմող։ Այս օրինագծին համեմատ, կարդալ գրել չգիտցող տասնեւհինգ տարեկանէ վար մէկը չպիտի կրնայ Մ. Նահանգները մտնել։ Մր. Րուզվէլդի կարծիքն հարցուելով այս մասին, ըսաւ թէ կատարելապէս համամիտ է անոր։

ՊԵԼՃԻԱ.—Նոյ. 21 առաւօտուն Պրիւսէլի մէջ կատարուեցաւ մեծավայելուչ շքով Իսբաէլ դքսին յուղարկաւորութիւնը։ Ահագին ժողովուրդ ներկայ էր՝ յետին յարգանք մ'ընծայելու այն մեծ մարդուն, որ միշտ պաշտպան եղած էր խոնարհներու և աշխատած էր անոնց վիճակին բարւոքման։ Ոստիկանութիւնը սաստիկ հսկողութիւն ի գործ կ'դնէր։ Փողոցները, մինչեւ եկեղեցի հոծ բազմութիւն կար։ Ոստիկանութեան խստութիւնն այնքան յառաջ գնաց որ նոյն իսկ շատ դպիրներ չկրցան մտնել գործել եկեղեցի։ Գեղեցիկ տեսարան մը կը պարզէր նշանաւոր անձնաւորութիւններու և իշխանութեանց խմբովին ներկայութիւնն հանդէսին, որ շատ կանոնաւորապէս տեղի ունեցաւ. միայն փոքրիկ միջադէպ մը պատահեցաւ։ Պրիւսէլի քաղաքապետ Մ. Լէօր անձնապէս սեղմումներ ունեցաւ։ Իսբաէլ դուքսին ընտանիքն որ Հարքուրներու և Մէօններու հետ ազգակցութիւն ունի, բազմաթիւ յարաբերութիւններ ունի Ֆրանսայի հետ։ Հանգուցելոյն տան մէջ պատիւները կ'ընծայէին իշխան Միւրա ու Բրոյ, կոմս տը Պուրպոն Պիւսէ, արքայ Մէօն, են.։ Թագաւորին, Ֆլանտրայի կոմսին կողմէ անձամբ եկած էր Ալպէրդ իշխան։ Ծերակոյտի դեր Նախագահ Մ. Սիմոնիս դամբանական խօսեցաւ դագաղին առջեւ մեռելական սենեակին մէջ։ Ապա դագաղը տարուեցաւ Սէնդ Կիւտիւլ եկեղեցին, ուր կ'գտնուէին Ֆլանտրայի կոմսուհին, Վանտոմի կոմսն ու կարդինալ արքեպիսկոպոս Մալինի, Մօն. Կօսէնս։ Պաշտօն մատոյց Մօն. Կրանիտօ տի Պէլմօնդէ։ Ապա թափորը գնաց մինչեւ Հիւսիս կայարան և Իսբաէլ դուքսին արտայայտած բացարձակ փափաքին վրայ մարմինը Հէնկէնէ տարուելով հոն ամփոփուեցաւ։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.— Թայմզի Վիեննայի թղթակիցը կ'ծանուցանէ թէ ի մօտոյ զինուորական պայմանագրութիւն մը պիտի կնքուի Աւստրիոյ և Յունաստանի միջեւ։

ՀԵԼԼԷՆ ԲԱՆԱԿԸ.— Ֆիւմէէ կ'ծանուցուի թէ հելլէն կառավարութիւնը Հունգարիոյ մէջ 4000 ձի գներ է, որք Ֆիւմէի ճամբով Պիրէօն պիտի զրկուին։ 1000 ձիերու առաջին կարաւան մը Դեկտ. 1ին Ֆիւմէ պիտի ժամանէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ՕԴԱՆԱՒՈՐԴ Կոմս տը Լօ հարիւրերորդ (100րդ) անգամ ըլլալով օդ բարձրացաւ անցեալ օր. 16 ժամ օդին մէջ պտըտելէ վերջ Րօն գաւառակին վրայ իջաւ։ Իր հարիւր ճամբորդութիւններուն մէջ 20,567 քիլոմէդր միջոց կտրեց, և 36 օր, 16 ժամ մնաց օդի մէջ։ Իր հետ տարաւ 307 ճամբորդ, որոցմէ 22 կին, օդապարիկներն ուռեցնելու համար գործածած կազին արժէքն 1,300 օսմ. լիրայէ աւելի է։

ՓԱՓԸ կարդինալ Մէրրի տէլ Վալը կառավարիչ անուանեց «Նուիրական Պալատներուն»։ Այս պաշտօնը Լէօն ԺԳ.ի ատեն զատուած էր պապական արտաքին գործոց քարտուղարի պաշտօնէն և յանձնուած էր Մօնս. Մօզէննիի, որ զայն վարեց ցարդ։ Շատ կարեւոր պաշտօն մ'է, և Վատիկանի վարչութեանց գլուխն է։ Ուրեմն Կարդինալ Մէրրի տէլ Վալ ձեռքը կ'կեդրոնացուին Պապութեան ամենաբարձր պաշտօնութիւնները։

ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ ՄԸ.— Վերջերս Բարիզի մէջ խեղճ մարդ մը յաջորդաբար երկու փուռ կ'մտնէ, ուր պատառ մը հաց կուտան. մարդն անմիջապէս կ'լափէ զանոնք, բայց ոստիկան մը, որ կ'դիտէր զինք, ամբաստանագիր կ'գրէ իր դէմ, և մարդն իբր մուրացիկ և դատարկապորտ կ'հանուի պատժական Ցրդ դատարանին առջեւ, որու նախագահն է Մ. Սէրէ տը Ռիվիէր։—Մուրացած չեմ, ըսաւ, և անկարող եմ աշխատելու առողջական վիճակիս հետեւանքով։ Ինծի տուած հացերնին առանց պժգալութեան տուին, եւ շատ պէտք ունէի անոր, զի անօթութենէ կ'մեռնէի։ Բայց ոստիկանը պնդեց թէ մուրալը տեսած էր։ Այսու հանդերձ, դատարանն անպարտութեան վճիռ տուաւ մուրացկանութեան ամբաստանութեան դէմ, քանի որ չկրցաւ հաստատուիլ թէ մուրացած է, և հացագործներուն ըրածն ալ չէ՛ թէ ողորմութիւն էր, այլ մարդկային համերաշխութեան մէկ արտայայտութիւնը։ Գալով երկրորդ կէտին, որուն համար արդէն անգամ մը դատապարտութիւն կրած է, դատարանն հարկ համարեց որ Տքդ. Թուռնա անգամ մը քննէ զինք և եթէ մարդուն ըսածը ճիշդ է, հանրային նպաստով ապրի, քան թէ բեռ ըլլայ բանտային իշխանութեանց վրայ։

ԱՀԱՒԵԼԻ ՏՐԱՄ.—Նոյ. 18ին սոսկալի տրամ մը տեղի ունեցաւ ի Սանքուան (Ֆրանսա)։ Ընտանեկան յարկէն զաւկներովը մէկտեղ դուրս վռնտուած Շովալիէ անուն կին մը երկու փոքրիկ զաւակներովը մէկտեղ անձնասպան եղաւ ճահիճի մը մէջ. թեւ հօրը գրած էր թէ անձնասպան պիտի ըլլայ, բայց նամակն ուշ հասած ըլլալով՝ կարելի չեղաւ բան մ'ընել։ Ամուսինն երբ այս սոսկալի լուրն առաւ, տանը մէջ փակուեցաւ և մերժեց մէկն ընդունիլ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Միտյաթի (Տիարպէքիր) Գայմագամ անուանուեցաւ Պրնեան—Համիտի (Սվազ) նախորդ Գայմագամ Սառըք էֆ., որուն յաջորդեց Միլքիյէ վարժարանին շրջանաւարտներէն Մէհմէտ Մուզաֆֆէր պէյ, որ Պրուսայի կուսակալութեան քով կ'ծառայէր։

—Բ. Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Պէրաթի Մետրապոլիտ Տ. Մէսրէի և Հումաի Մետրապոլիտ Տ. Էսմաաիւի. Գ. Օսմանիյէ՝ Բ. Դրան Իրաւագէտ խորհրդականաց Սենեակին օժանդակ անդամ Ահմէդ պէյի։

ԻՖԹԱՐ.—Ռամազանի տօնին առթիւ, երէկ գիշեր եւս Կայսերական Իֆթարի Սեղանին մասնակցելու պատիւ ունեցան Քաղաքապետ Րըզվան փաշա, Միւշիր Մահմուտ փաշա, Սէյյիտ Ապտ—իւլ—Հիւտա էֆ., Պետական Խորհրդոյ անդամ Էքրէմ պէյ և Սըրրի պէյ, Կրօնական գործոց վերատեսուչ Զիվէր պէյ, Ծովային Խորհուրդին Նախագահ Մէհմէտ փաշա և ուրիշ բարձրաստիճան անձնաւորութիւնք։

—Եըլտըզի Կայսերական Պալատան դիմացի մասնաւոր պաշտօնատան մէջ, երէկ գիշեր, Իֆթարի Սեղանին մասնակցեցան նաեւ Բ. զօրաբաժնին հրամանատար Միւշիր Շէվքէթ փաշա, և այն զօրաբաժնին սպաներն ու մաս մը զինուորներ։

—Ըստ աւանդական սովորութեան, և Բարձրագոյն հրամանաւ, Չիթ Քէօշկին մէջ, երէկ սկսաւ կրօնական դրուածներու ընթերցումը, ի ներկայութեան Վեհ. Կայսեր։ Սոյն կրօնական ընթերցման ներկայ եղան նաեւ Պետական Խորհրդոյ անդամ Շէրիֆ Ապտուլլահ փաշա, Սէյյիտ Ապտ—իւլ—Հիւտա էֆ., Վեհ. Կայսեր փեսաներ.

րէն Զէվքիւլէֆէ փաշա, և Կայսերական Պալատան բարձր պաշտօնատարներէն ոմանք։

ԹՈՒՐՔԲԵԼԺԻՔԱ առեւտրական դաշնագրին վաւերացեալ օրինակներուն փոխանակութիւնն երէկ տեղի չունեցաւ։ Այս գործողութիւն այն ատեն տեղի պիտի ունենայ, երբ սերպ դեսպան Մ. Սիմիչ իր դեսպանական յանձնարարագրերը մատուցանէ Վեհ. Կայսեր։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Պուլկար գործակատար Նաչէվիչ էֆ. և սերպի. սերպ գեսպանատան խորհրդական Մ. Բրիսիչ երէկ Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցան Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին հետ։

—Օսմ. Պանքայի Ընդհ. Տնօրէն Մ. Տէֆէս, Նախորդ Տնօրէն Մ. Կ. Օպտումոն և Տնօրէնի խորհրդական Բանձէիւն պէյ երէկ տեսակցութիւն մը ունեցան Ներքին գործոց Նախարար Բարձր. Մէմտուհ փաշայի հետ։

ՍԷՕՅԻՒՏԼԻՒ.—Վեհ. Կայսրը բարեհաճեցաւ զանազան պատուանշաններ շնորհել Նիւ-Եօրքի Արմսթրօնկի նաւարանին ճարտարագէտներէն ոմանց, ինչպէս նաև Նաւապետ Մր. Բէյնըրի և Ա. մեքենավար Մր. Պէրդրանի, ի գնահատութիւն այն հոգածութեան և խնամոց որով շինուած է Կայսերական «Սէօյիւտլիւ» շոգենաւը, և ի վարձ այն քաջատութեան զոր նաւապետն ու նաւակք ցոյց տուած էին Նիւ-Եօրքէ մինչև Պոլիս ճամբորդութեան միջոցին, այնքան փոթորկալից օդով մը։

—Սէօյիւտլիւ և Սթամպօլ արքունի շոգենաւերուն նորոգութիւնք աւարտած ըլլալով, վաղը Ոսկեղջիւրէ դուրս պիտի ելնեն։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպանատունն Արտաքին գործոց պաշտօնատան յանձնեց Ռուսիոյ Վեհ. Զարին մէկ նամակը, որով Վեհ. Կայսեր կ'իմացնէ թէ Միխայլովիչ Մեծ—Դուքսն աղջիկ զաւակ մը ունեցած է։

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԸ.—Բարիզի զինուորական տարեցոյցն իր 1901ի նոր թիւին մէջ, հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ Օսմանեան Բանակին վրայ։—«Օսմ. Բանակը, որ իր զինուորական վաղեմի քաջագործութեանց փորձերը քանիցս ցոյց տուած է Եւրոպայի, իր արդի կազմակերպութեամբ, է՛ն լաւ զինուած և է՛ն լաւ մարզուած եւրոպական բանակներուն մէջ կարեւոր դիրք մը կ'գրաւէ, և եւրոպական բանակներուն ամէնէն երիցագոյնն է։ Վեց դար առաջ երբ Եւրոպական Տէրութիւնք լուկ պատերազմի միջոցին կամաւոր զօրք կ'վարձէին, Օսմ. Կայսերական Կառավարութիւնն իրեն համար կրթուած մնայուն բանակ մ'ունէր, որ զօրանոցներու մէջ կ'բնակէր։ Կայսերական Կառավարութիւնը, շնորհիւ Վեհ. Կայսեր, իր ցամաքային ու ծովային բանակը վերակազմած է զինուորական արուեստին արդի պահանջումներուն համաձայն, և Օսմ. երկիրներուն սահմանագլուխներն ամէն կերպով պաշտպանելու կարող վիճակի մէջ դրած է զայն։ Օսմ. Բանակին վերին հրամանատարն է Վեհ. Կայսրը։ Օսմ. զինուորական ոյժն եօթն զօրաբանակներէ կ'բաղկանայ, որոց իւրաքանչիւրին գլուխը Միւշիր մը, կամ հրամանատարի տիտղոսով Ֆէրիք մը կը գտնուի։ Կայսերական Կառավարութիւնը խաղաղութեան ատեն 240,000 զինուոր կը պահէ դրօշի տակ, բայց այս զօրութիւն պատերազմի ատեն կրնայ 1,073,000ի հասնիլ, բաց ի կամաւորներէն։ Ֆրանսական տարեցոյցը, Սպարապետի Դիւան և Զինուորական վարժարաններու կազմակերպութեան և դասընթացքներու տեւողութեան վրայ զանազան տեղեկութիւններ տալէ վերջ, զօրանոցներու վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ Սէլիմիէի զօրանոցը միայն կրնայ 10 հազար զօրք պարունակել։ Օսմ. բանակին պէտք ունեցած ձիերուն մէկ մասը թէև Չիֆթէլէրի Կայսերական ձիաստանէն և Անատօլուի նահանգներէն կ'հայթայթուի, սակայն անբաւականութեան պատճառաւ, ամէն տարի քաղմաթիւ ձիեր կ'գնուին Ռուսիայէ և Մաճառստանէ։ Զինուորական վարժարաններու շրջանաւարտներէն ոմանք ամէն տարի Գերմանական բանակը կ'ղրկուին, իրենց զինուորական ուսումը կատարելագործելու համար։ Վերջապէս, Օսմ. զինուորը լաւ մարզուած, լաւ զինուած, հեծելավարժ, քաջ նշանաձիգ, լաւ քալող, անխոնջ, անվեհեր, քաջասիրտ է, և իր Վերին Հրամանատարին՝ Վեհ. Կայսեր Իրաւէին ո՛ւր որ ղրկէ զինքը, կը փութայ հո՛ն երթալ, իր Թագաւորին նկատմամբ տածած տարապայման սիրոյն և հաւատարմութեան պատճառաւ։»

ԵՍԿԻՇԷՀԻՐԻ ՀՐԴԵՀԸ.— Եսկիշէհիրէ առնուած նորագոյն լուրերու նայելով, հրդեհը ծագում առած է գիշերուան ժամ 4ին Գարամըլըք—Զարչըյի մէջ, Պէզզազի մը խանութէն, և այնքան արագ ծաւալած է որ կարելի չէ եղած առաջքն առնել։ Խանութները փայտաշէն լլին և գիւրավառ նիւթերով լեցուն, որք ոչ նուազ նպաստած են հրդեհին ծաւալման։ Բոլորովին այրած են Գարամըլըք—Զարչըն և իր չորս կողմի խանութները, մինչև Բէօբրիւ—Ճամտէսի և Թահլ—Բազարը։ Մեծաքանակ վաճառք և արմտիք փճացած են։ Եսկիշէհիրէ գրուած նամակի մը նայելով, հրդեհն աւելի մեծ համեմատութիւններ պիտի առնէր, եթէ Զէյթունպաշէ Թէվֆիք պէյ և ուրիշ երեւելի թուրք մը, իրենց բարոյական ու նիւթական աջակցութիւնը չընծայէին։ Առաջինն 100 ոսկի տուեր է չքաւորներուն, յատկապէս եկեղեցին ազատելու համար, և միւսն հաւաներ է իր սեփական խանը փլցնել, բոցերը կասեցնելու համար։ Հրդեհէն վնասուած խանութներուն մէջ կ'բնակէին 6—700 աղքատ ընտանիքներ. ամենքն ալ՝ Հայ և Յոյն՝ անպատսպար մնացած են։ Շատերը չեն կրցած նոյն ազատել իրենց կարասիները։ Կ'ըսուի թէ հայր մը և իր 15 տարեկան զաւակը զոհ գացած են բոցերուն։

—Եսկիշէհիրի այրած շէնքերուն երկու երրորդ մասն իսլամներու և քառորդ մասն ալ Հայերու և Յոյներու կ'վերաբերին։

ԱՖԻՈՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ վերջին հրդեհէն այրած շէնքերուն յառաջացած պատերազմական ալ վնասուն կոպ... պատրաստելու համար, Պոլսէն երկրաչափ մը ղրկուած էր։ Ասոր պատրաստած յատակագիծն հողային քաշխման դէմ կալուածատէրերէն ոմանք գանգատած ըլլալով, որոշուեցաւ ուրիշ երկրաչափ մը ղրկել հրդեհին տեղւոյն մէկ նոր քարտէսը պատրաստելու համար։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ. — Բարիզէ կը գրեն Նոյմ. 21էն.— «Օսմ. Պանքայի մէկ նոր որոշման համեմատ, Ռումէլիի պարտաթուղթերուն տոկոսի թերթին կտրուելուն առթիւ ծոֆոնէբէկի կամ դրոշմաւորման ձեւակերպութեան պէտք պիտի չմնայ։ Հետեւաբար, Դեկտ.ի վերջին հաշուեյարդարութեան առթիւ յանձնուելիք պարտաթուղթերը տոկոսի կտրօնը պիտի չունենան. բայց նաև այս առթիւ դրոշմաւորուած պիտի չըլլան։ (Մ. Խ. Ինչպէս արդէն բացատրեցինք, Պանքան այս ձեւակերպութիւնը զանց ըրաւ, որպէս զի Բարիզի մէջ Ֆրանսական Կառավարութեան տուրք մը վճարել հարկ չըլլայ։)

«—Օսմ. Պանքան Կայս. Կառավարութեան հետ ստորագրեց այն պայմանագիրն որ կ'վերաբերի 1901ի 1,250,000 լիրանոց 5% փոխառութեան փոխարկման, որով եղաւ 2,666,600 լիրայի փոխառութիւն մը 4% տոկոսով, և ½% գլխավճարով, տասնորդաց վրայ 120,000 լիրայի տարեվճարով մը երաշխաւորուած, որպէս ծանուցուած էր արդէն։»

ՄԱՆՐՈՒՔ.—Զեռնհաս պաշտօնարանն որոշեց 10նոց և 5նոց մանր դրամներ ղրկել քանի մը նահանգներ, ուր անոնց պէտքն զգալի եղած է։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ Ուրբաթ օրուան նստին մէջ, որուն կ'նախագահէր Տոքթ. Եաղուպեան էֆ., քննուեցան Բըէբ—Նոյ—ըն կոչուած քնաբեր միկրոպները զորս պատրաստած էր Տոքթ. Կապրիէլիտէս, որ գիտական զանազան բացատրութիւններ տուաւ այդ մանրէներուն վրայ։ Թըէբ—Նոյըն երբեմն շատ ծանր հիւանդութիւն մը կ'պատճառէր անասուններուն, բայց ժամանակէ մ'ի վեր այս հիւանդութիւն ծաւալած է նաև մարդոց մէջ, և ի յայտ կուգայ քնէութեան յամառ վիճակով մը։ Այժմ արտասահմանի գիտական կեդրոններուն մէջ լուրջ ուսումնասիրութիւններ կ'կատարուին այս ախտին վրայ։ Տոքթ. Ճէմիլ փաշա, սրտի հիւանդութեամբ տառապողները քլորուէկով անզգայացնելու (+լօրօֆօրմ+էլ) պարագային վրայ խօսելով, կարծիք յայտնեց թէ բժիշկները կրնան, սաստիկ անպատեհութեան, +լօրօֆօրմ տալ սրտի հիւանդութեամբ տառապողներուն, եթէ ինչ ինչ պայմաններ ի նկատի առնեն։ Ցարեց թէ քլորուէկով անզգայացնելու իբր 3000 պարագաներու մէջ, հազիւ 1 մահ պատահած էր սրտի նուաղումէ (սինքոփ)։ Բացատրութիւններ տուաւ սիրտը մարձելու (մասաժ) եղանակին վրայ, որուն շնորհիւ կրցած էր սրտին, բաղկերակին շարժումներն և շնչառութիւնը վերադարձնել տալ։ Տոքթ. Եաղուպեան էֆ. տեղեկութիւններ տուաւ մաղձային քարանոսութեան վրայ, զոր ինք ի գործ դրած էր։ Հիւանդը 47 տարեկան էր և 13 տարիէ ի վեր կ'տառապէր լեղդային ցաւերով։ Տքթ. Եաղուպեան հիւանդին ախտանիշները նկարագրելէ վերջ, բացատրեց վիրահատութեան եղանակն ամենայն ճշտութեամբ։ Արդիւնքը շատ յաջող եղաւ, հիւանդն ոչ միայն լիովին բուժուեցաւ, այլ և գիրցաւ։ Մասնագէտ վիրաբոյժը լեղդային աւազաքարերու դէմ ջատագովուած վիրահատական զանազան դրութիւնները թուելէ ետքը, նպաստաւոր կարծիք յայտնեց +օլէսիս—տօ—Նօմի դրութեան, որով ինք ի գործ դրած էր իր բուժումը։ Տքթ. Ճէմիլ փաշա եւս վիճաբանութեան մասնակցեցաւ և ըսաւ թէ իւրաքանչիւր մէթոտ իր առաւելութիւններն ունի։ Տքթ. Ճէմիլ փաշայի առաջարկութեամբ, յանձնաժողով մը կազմուեցաւ «Կազէթ Մետիքալ տ'Օրիան»ի խմբագրութեան և հրատարակման միջոցներն ուսումնասիրելու համար։ Այս Հանդէս քանի մ'ամիսներէ ի վեր չի հրատարակուիր։

ՓԱՇԱ ՊԱՀՃԷԻ ապակեղէնի գործարանին Տնօրէնութիւնը, գործարանէն մինչև նաւամատոյցը, 30 մեդր երկայնութեամբ քարափ մը շինելու մնայնորհ խնդրած է ձեռնհաս պաշտօնարանէն։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ պաշտօնարանը Պոլսոյ Առեւտրական Սենեկին կարծիքն հարցուցած էր անհատի մը կողմէ ներկայացուած այն առաջարկին վրայ թէ կարելի է սիկառի թուղթի տուփերէն մասնաւոր տուրք մը առնել ի նպաստ Հիճազի երկաթուղւոյ շինութեան։ Առեւտրական Սենեակն համատական պատասխան տուած է։ Այս տուրքին շնորհիւ տարեկան 8—10,000 ոսկիի հասոյթ մը պիտի գոյանայ։

ՎԵՐԱՔՆՆԻՉ ԱՏԵՆԻ առջև երէկ սկըսաւ Էմիրլէր Թաղէն Իմամ Հիւսէյին էֆ.ի և Մուխթար Թահիր էֆ.ի դատավարութիւնը, որք ամբաստանուած են թէ կեղծ անուններով այս կամ այն անձին հողն ուրիշի անուան փոխանցած են։ Ասոնք արդէն Նախաքնն Ատենի կողմէ մէկ մէկ տարի բանտարկութեան դատապարտուած էին։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ նահանգին թղթատարական և հեռագրական պաշտօնէից թիւը պիտի աւելնայ։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Օսմ. Պանքայի պաշտօնեաներէն Մ. Սզրանոսի, աւստրիան քաղաքի մը մէջ, փորձեր է անձնասպան ըլլալ։ Նախապէս գրեր է Պոլիս իր բարեկամներէն ոմանց թէ որոշած է վերջ տալ իր կեանքին։

ՀԱՅ ԼՈՒՍԱՅԱՓՈԽԻ ՄԸ ԳՈՎԵՍՏԸ.—Թրքահի մը, տեղական թերթի մը նամակ մ'ուղղելով, գովութեան արժանի կը գտնէ Մեծ—Շուկայի լուսայափոխներէն Տիգրան էֆ.ի ընթացքը, որ իր կորսնցուցած պայուսակը գտնելով իրեն յանձներ է։ Պայուսակը կ'պարունակէր 500 ղշ. և քանի մը կարեւոր թուղթեր։

ԿԱՏԱԿԻՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ.— Սիւրմէնէի մէջ, Երկու թուրք երիտասարդներ, Ճէլալ և Ալի, երբ իրարու փաթթուած կը ջանային զիրար զգետնել, յանկարծ միոյն մէջքէն բիվոլվէրը գետին կ'իյնայ, և կրակ առնելով, գնտակը դժբախտ Ճէլալի մարմնոյն մէկ կողմէն կ'մտնէ և միւսէն կ'ելնէ։ Մահը վայրկենական կ'ըլլայ։

ԳՈՆԵԱՅԻ նորընտիր կուսակալ Ֆ. պէյ քանի մ'օրէն մասնաւոր կառախումբով իր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։ Նախորդ կուսակալ Թէվֆիք պէյ իր յաջորդին ժամանումէն վերջը միայն պիտի մեկնի Գոնեայէ։

ՊԷՐԿԱՄԱՅԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ.—Պէրկամայի մէջ հնախուզական պեղումներ կատարող Գերմանն յանձնաժողովին անդամներէն մին, Մ. Պէրլէդ, Սօմա ուղեւորեր է Պէրկամայի տեղագրական քարտէսն ամբողջացնելու համար։ Ցեստ Գերմանիա պիտի երթայ։ Պեղումներն երեւան հանած են կարգ մը միաչար սիւներու խարիսխները։ Կ'երեւի թէ մարզարանի մը սիւնազարդ սրահն է ,60 մէդր երկայնութեամբ։ Մարզարանին առջև կ'գտնուին 2 սանդուղներու հետքերը։ Գտնուած է նաև բնական մեծութեամբ մարմարեայ արձանի մը գլուխը, մարմարեայ չորս տախտակներ, քանդակներով զարդարուն, որք սիւնական խոյակի մը կամ ծածքին մասը կը կազմեն։ Ասոր վրայ կ'տեսնուին կատակերգական կամ թատերական դիմակներ, ինչ որ ցոյց կուտայ թէ նոյն մարզարանին մէջ կար նաև թատերական արուեստի դասընթացք մը։

ՈՂՈՂՈՒՄ.—Տրապիզոն և Գասդամոնու կ'հեռագրուի թէ մէկ շաբաթէ ի վեր անընդհատ տեղացող անձրեւներուն պատճառաւ, գետերն յորդելով, թաղերն ողողուած են։ Պէբրանեցի կամուրջն ողողումներէն փլատակելով, 40 մեդր տեղ փլեր է։

ԱՆԳԼ. ՔԱՂՏԻ շոգենաւը, որ ծովային նախարարութեան կողմէ արգիլքի տակ առնուած էր, Օսմ. Պանքան երաշխաւոր ցոյց տալով, մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ։ Ինչպէս յայտնի է, ծովային նախարարութիւնը 15—20,000 ոսկի վնասուց հատուցում կ'պահանջէ, և եթէ անգլ. շոգենաւը, յետ դատավարութեան, նոյն գումարը վճարելու դատապարտուի, Օսմ. Պանքան ինք պիտի վճարէ վճռուած գումարը, կ'ըսէ Սապահ։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ Բաղաքապետութեան հրակողութեան ներքեւ, քաղաքին մէջ օճառի գործարան մը պիտի հաստատուի, որ մեքենայ թամի +սփօն+լ պիտի արտադրէ։

ԱՒԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԵՆԵԿԻ պաշտօնաթերթը, Մր. Չէմպըրէնի մաքսապաշտ ծրագրին վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ Անգլիոյ ծրագրած մաքսային յաւելումները չեն կրնար օսմ. վաճառականութեան վընասել, քանի որ Թուրքիա անգլիական արտադրութեանց տրէքին վրայ 8% թէթեւ մաքսատուրք մը միայն կ'առնէ, որ մաքսային էն մեղմ դրութիւնն է։

ՌՃԻՐ.—Թափծակլայի բնակիչներէն Կօչ կակար Նիւքօյի, երէկ, Եէնիչէհիրի Մանկասար փողոցին մէջ 4 անծանօթներու կողմէ յարձակում կրեր, և դաշոյնով կուրծքէն ծանրապէս վիրաւորուեր է։

ՀՐԴԻՀ.—Նախընթաց գիշեր հրդեհի սկզբնաւորութիւն մը պատահեցաւ Տիվան Եօլը, լօգանտ Լօմէր աղայի խանութին մէջ. վաճառատան աշկերտն երբ լամբարի լոյսով կ'աշխատէր, արկածով լամբարը կ'իյնայ և գետինը կ'ակսի բռնկիլ. հէք աշկերտը, հրդեհը մարելու աշխատած պահուն այրիլ Թիւր կ'այրէ։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.—Իզմիրի Եզերոնդատ Ատեանը մահուան դատապարտեց Բեղրօ անուն պուլկար մը որ վայրագաբար սպաննած էր Ռումէլիցի հովիւ Եանին։

ԿԵՂԾ ԵՐԿՈՒԲՆՈՑ.—Ղալաթիոյ սափրիչներէն Թանաշի աշկերտը՝ Թէոտոր՝ Երէկ գիշեր կամուրջին վրայ կեղծ երկուքնոց մը քշած պահուն ձերբակալուեցաւ։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.—Նոյեմ. 16էն մինչև 22 (Ը. Ե.) մէկ շաբթուան մէջ ի Պոլիս պատահած մահերուն թիւը 191ի յանգած է, որոցմէ 6ը ծաղկախտի հետեւանօք։ Մալիմաք ձեռնհաս պաշտօնատան ուշադրութիւնը կ'հրաւիրէ ծաղկախտի մահերուն շատնալուն վրայ, և պատուաստման հարկին վրայ կ'պնդէ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԹԻՔ.—Շաբթուս ծախուեցան 15—17 ղշ.ի և 50 հակ սովորական 9—9½ ղշ.ի օխան։

ԲՈՒՐԴ.— Հրապարակին հանդարտ է։ Կարեւոր վաճառումներ չեղան։ Գիներն են Գասապ—պաշը Ա. 6½—7¼, Բ. և Գ. տեսակները՝ 6—6½ և 5¼—5½ ղրշ.։

ՄԵՏԱՔՍ.—Հրապարակն հանդարտ է։ Գիներն կ'մնան պատշաճ հրապարակներուն վրայ։

ԳՈՐԳ.—Շաբթուս վաճառումներն աննշան եղան։

ԱՖԻՈՆ.—Ծախուեցաւ 11 սնտուկ Գարահիսար 110 ղշ.ի օխան, 3 սնտուկ Պալըքեսիր 115 ղշ.ի։

ԴԱՅԻ ԽԷԺ։—Ծախուեցաւ 14 պարկ ճերմակ, 22½—24 ղշ.ի օխան, 31 պարկ դեղին 13½—14 ղշ.ի օխան։

ՄՈՐԹ.— Հրապարակն հանդարտ է և վաճառումներն անկարեւոր։ Գիներն են, գոմէշի աղած մորթ, 6½—6¾ ղշ., կովու և եզան չոր մորթ 8—8½ ղշ., Օտեսայի հորթի չոր մորթ 11½—13 ղշ. օխան. տեղական ոչխարի թաց մորթ, զոյգը 18—22 ղշ., գառան մորթ, զոյգը 16—16½ ղշ. և այծի մորթ, զոյգը 24—25 ղշ.։

ԵՐԿԱԹ.— Շաբթուս վաճառումները կարեւոր եղան։ Հրապարակն ոգեւորուած է։ Գնասններէ խնդրանք կայ։ 180 թօնօ ծախուեցաւ, որուն մէկ մասը տեղական սպառման համար։

Տիգ. Մինէճեան Էֆ.

Իր բնակութիւնը փոխադրած է Մեծ Կղզի։ Պիտի գտնուի երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը Դատը գիւղ Շիւքրան և Պաթմաղեան դեղարանները։

4—3

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Հոկտ.ի վերջին շաբթուն մէջ, Մ. տը Բլէվէի կողմէ բարեկամական ոճով գրուած պաշտօնագիր մը հասած է Ս. Հայրապետին, ծանուցանող թէ Ն. Ս. Օծութիւն արտօնեալ է՝ երբ դիմում մ'ընելու պէտք ունենայ՝ ուղղակի Ներքին գործոց նախարարին դիմելու,—մինչդեռ ազդարարուած էր ասկէ առաջ թէ ամէն դիմում Իշխան—Կառավարչապետին միջոցով պէտք է ընէ։

*** Բեղերապուրկէն կ'ծանուցուի Նոյմ. 1 թիւով թէ եկեղեցական կալուածներու վերաբերեալ գործողութեանց մէջ թերութիւն գործուած ըլլալով, այս օրերս նոր հրահանգ մը պիտի ղըրկուի, որուն համեմատ ընդհանուր հակակշիռը, կամ հսկողութիւնը միայն Կառավարութեան պիտի ըլլայ, իսկ մատակարարութիւնն ըստ առաջնոյն պիտի կատարուի, բարւոքեալ վարչութեամբ մը։

Այս մասին առ այժմ ուրիշ լուսաբանութիւն չէ հաղորդուած, ո՛չ ալ պաշտօնական հրատարակութիւն մը եղած է։

Մեր Աստանայի թղթակիցը կ'գրէ Նոյմ. 5 թուով.—«Նորին. Ս. Օծութիւն Տ. Սահակ Կաթողիկոսն հետեւեալ կրկնամուսնութիւններն հրամայեց զոր քաղուածօրէն կ'հաղորդենք։

1. Անտիոքցի Մուսա անուն անձի մը կինն՝ Ովասննա Աճէմեան՝ պսակադրութենէն մէկ տարի յետոյ կ'բաժնուի այրէն և խառնակեցութեամբ կ'ապրի։ Ապա Եգիպտոս կ'երթայ և միւենոյն դատապարտելի կենցաղը կ'շարունակէ։ Ցեւ. 25 և համար 147 պաշտօնագրով հրամայուեցաւ տեղւոյն Տ. Արմենակ քահանային Մուսան երկրորդ անգամ պսակել։

2. Մարաշի Նէնիճէ—Գալայի Գունտուրաճեան Հեղինէն 25 տարի առաջ պսակուած է Համազբուզցի Հայ—բողոքական Պօղոս Ճէլալեանի հետ. ըստ վկայութեան կրկին հասարակութիւնէն կազմուած Բինիչ Ցանձնաժողովոյ և բժշկաց, Պօղոսին ներքինի ըլլալն հաստատուելով՝ Սեպտ. 28 և համար 233 պաշտօնագրով հրամայուած է Մարաշի Կրօնական Ժողովին Հեղինէի երկրորդ պսակադրութիւնը կատարել ըստ իր խնդրանաց։

3. Այնթապի մէջ Նպրուհի Տէմիրճի Սարգսեանն ի հասակի 15 ամաց, Մելքոն Գազըզճեանի հետ՝ ի հասակի 33 ամաց, բռնի, ծեծով և սպառնալեաց սպառնալիքով կ'պսակեն, պսակադրութենէն քիչ ժամանակ ետքն Նպրուն կ'թողու կ'փախչի, Մելքոնն հակառակ Կրօնական Ժողովոյ ազդարարութեանց, ուրիշ Հայ աղջկան մը հետ ապօրինի կենակցութիւն կ'հաստատէ։ Բինիչ Ցանձնաժողովը կ'հաստատէ Նպրուհիի պարկեշտութիւնն և Մելքոնի խառնակեցութիւնը։ —Հոկտ. 11 և հմր. 247 պաշտօնագրով հրամայուեցաւ Կրօնական Ժողովին՝ Նպրուհիի պսակը ծեծով և սպառնալիքով կատարուած ըլլալուն՝ չեղեալ համարել և ուրիշի մը հետ պսակել, ու Մելքոնը՝ ապօրինի կենակցութեանը համար խիստ ղրկել պսակէ։ Այս առթիւ հրամայած է Կրօն. Ժողովին պաշտպանիչ Տ. Մովսէսին յանդիմանութեամբ չափն և ապաշխարանք ճշդել ի պատճառ անօրինութեան։

4. Օձագլլի մէջ մէկ ու կէս տարի առաջ Բիլեան Սարգիս երիտասարդը կ'ամուսնանայ Համազբուզցի Տազլըեան Սարգիսի Հփիփսիմէ անուն դստեր հետ։ Ցետ պսակադրութեան, աղջկան բնական պակասութիւնը կ'յայտնուի, թէ՛ Աստանայի և թէ Այնթապի բժշկաց ինչպէս և Ամերիկացի վկայեալ մանկաբարձ դարմանները անօգուտ կ'ըլլան։ Տեղւոյն քահանան և Թաղ. Խորհուրդն եղելութեան իսկութիւնը վկայելէ զատ, Հեղինէն ինքը գրով իր դժբախտ կացութիւնը նկարագրելէ յետոյ կ'խնդրէ Սարգիսն արձակեալ համարել և երկրորդի մը հետ պսակուելու արտօնել։—Հոկտ. 11 և համար 248 պաշտօնագրով հրամայուեցաւ Օձագլլի Տ. Պօղոս քհն.ին Սարգիս Բիլեանը պսակել ուրիշի մը հետ։

Բաղէշի առաջնորդը Պատրիարքարան ուղղած իր մէկ նամակին մէջ կ'հաստատէ՝ թէ Խարբերդի իր Պատրիարքական Փոխանորդութեան օրով Տ. Պետրոս Վ.ի զաւամած ըլլալը բժշկականապէս հաստատուած և փոթ ի կարօտ ըլլալն հաստատող Շէբէէ վճռագիր ստացուած է արդարեւ։ Տ. Պետրոս Վ. հանրութեան համբաւը վատակելու նպատակաւ, կ'ըսէ, ամէն ատեն առիթը ներկայանալուն պէս ազգին մեծագումար կասակ մը ընելու խոստումը կ'ընէր, մինչդեռ իրողութիւնն այն է որ Պետրոս Վ.ի նպատակը ժամանակ շահիլ ուզելով, իր շարժուն և անշարժ ստացուածքն կտակել էր անոնց, որոց հետ կ'ապրէր իր տան մէջ։ Գալով տեղւոյն Տ. Վահան և Տ. Գարեգին քահանաներուն որք ամբաստանուեր են իբրև մեղսակից յիշեալ գրին պատրաստութեան, Տ. Եղիշէ Վ. բացարձակապէս կ'յայտարարէ թէ անոնք ո՛ և է մաս չունին, և եթէ պատասխանատուութիւն մը կայ, իրեն կ'վերաբերի, և թէ վկայական տուող բժիշկները, իրենց պաշտօնը գիտակցաբար և խղճմտօրէն կատարած են և ոչ թէ ուրիշ նկատումով։ Եղիշէ Վ. կ'աւելցնէ նաև որ Պետրոս Վ.ի երկու եղբօրորդիները պատուոյ խօսք տուած են իբր ժառանգորդ՝ կարեւոր գումար մը բաժին հանելու հանրութեան, և թէ փոթ մը կարգուելուն յապաղումը կրնար աղետաբեր ըլլալ ազգին և եկեղեցիին շահերուն և ղրկանք մը իր օրինաւոր ժառանգորդներուն։

—Երուսաղէմի Միաբան և երբեմն Մուշի Ս. Կարապետ վանքին ու քանի մը տարիներէ ի վեր Բաղէշի Աւետիսյ և Գամոց վանքերու մէջ իբր հիւր գտնուող Տ. Սրապիոն Վ. Աթապէկեան վախճանելով, օծումը կատարեր է Առաջնորդը։ Հանգուցելոյն բոլոր ունեցածն է եղեր 83 ղրշ. 30 փր. և մաս մը զգեստներ և եկեղեցական իրեղէններ։

—Պոլսոյ եկեղեցիներու զպրաց դասուն բարեկարգութեան համար Ս. Պատրիարքին կողմէ պատրաստուած կանոնագիրն յանձնուած է Կրօն. Ժողովոյ գեր աշտենապետ Տ. Մանկունի Արքեպս.ի որպէս զի իր կարծիքն յայտնէ, քանի որ Կրօն. Ժողովոյ կողմէ պիտի վաւերացուի։ Տ. Գրիգորիս Արքպ. և միւս անդամներն ալ նկատողութեան պիտի առնեն և իրենց տեսութիւնը պիտի հաղորդեն Ժողովին։ Ասկէ բաւական տարիներ առաջ կանոնագիր մը պատրաստուած է որ կ'գործադրուէր մինչև հիմա. արդի կանոնագրին մէջ հաշուական և վարչական մասն աւելի ընդարձակուած է և գործառնութիւնները Տնօրէն Ժողովի մը յանձնուած են։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՎԻԵՆՆԱ, Նոյեմ. 23.— Ֆրանց—Եօզէֆ Կայսր այսօր ճաշ մը պիտի տայ ի պատիւ Եորկիոս թագաւորին, որ ապա Աթէնք պիտի մեկնի։

ԼՈՆՏՐԱ.—Ութէմէրի Գործակալութիւնը կ'հերքէ այն լուրը թէ Իտալիա և Անգլիա համաձայնիր են իրաւարարական դաշնագրի մը վրայ։ Միւս կողմէ նոյն Գործակալութիւնը կ'իմանայ թէ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Լորտ Լէնստաունի և Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Մ. Դիթթօնիի միջև կատարուած խորհրդակցութիւնն իր բոլոր մանրամասնութեան մէջ հաստատած է անգլեւիտալեան համաձայնութիւնը։ Սակայն և այնպէս միջազգային քաղաքականութեան մէջ փոփոխում յառաջ պիտի չգայ այս խորհրդակցութիւնէն։

ԲԱՐԻԶ.— Երեսփ. Ժողովին մէջ, արտաքին գործոց ելմտացոյցի վիճաբանութեան պահուն, Մ. Տէլքասէ բաւական երկար ճառ մ'արտասանեց, յորում զանազան խնդիրներու վրայ խօսելէ ետքը, ըսաւ թէ պէտք չէ չափազանցել անգլեւֆրանսական իրաւարարական դաշնագրին կարեւորութիւնը։ Իտալեւֆրանսական համաձայնութեան վրայ խօսելով, ըսաւ թէ Զարն այն ատեն գոհութեամբ ողջունած էր այն համաձայնութիւնը։ Ապառազինութեանց սահմանափակման գալով, ատենաբանն յայտարարեց թէ երբ միւս Տէրութիւնք որոշեն իրենց զինուորական ծախքերը զեղչել, Ֆրանսայի կողմէ դէպ արամադրութիւններէ վախնալու տեղի չկայ այս մասին, բայց նախաձեռնութիւնը լոկ Ֆրանսայի չի վերաբերիր։

ԾԱՆ. ԳՈՐԾԿ.—Ճիրայի հեռագրական գիծը խանգարած ըլլալով, սակարանական լուրերը ցարդ չենք ստացած։ Հեռագիր եկած է որ Օտեսայի ճամբով պիտի ղրկուին։ Այս պատճառաւ կ'յուսանք ստանալ միջօրէէն ետքը։

ԴԻՊՔԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԲԷՕԼԻՆ, Նոյ. 22.— Բեղերապուրկէ կը հեռագրեն առ Բէօլինէր Զայթունկ.—Բեւքինէ հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Չինու կառավարութիւնը տեղեկութիւն առնելով որ Ռուսիոյ և Ճապոնի միջև գաղտնի դաշնագիր մը կնքուեր է, Բեւքին կոչեց Լհասայի չինական դեսպանը։

ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկ կ'ծանուցանէ թէ ռուս կառավարութեան մէկ ոստիկանը սպաննուած գըտնուեր է ի Նիժնի—Նովկորոտ, և ուրիշ մ'ալ ի Բինսք։ Այս ոստիկանք, որ պաշտօն ունէին իրենց պաշտպանութեան համար վերջերս կազմուած Հրեայ ընկերակցութիւններու վրայ հսկելու, իրենք եւս Հրեայ են։ Բինսքի մէջ սպաննուած ոստիկանին մարմինը դաշոյնի 32 հարուած կ'կրէր և կառուղիին վրայէն գտնուեցաւ։ Դեռ չէ գտնուած մարդասպաններու հետքը։

ՆԱՍԻՈՆԱԼ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ԲԱՐԻԶ, Նոյ. 23.—Արտաքին գործոց ելմտացոյցին վիճաբանութեան առթիւ, Մ. Տէլքասէ կարեւոր ճառ մ'արտասանելով, բացորոշապէս հերքեց ի Մարոք արշաւախումբ մը ղրկելու ո և է ծրագիր։ Մ. Լուպէի ճամբորդութիւնն ի Հռոմ՝ տեղի պիտի ունենայ ի մօտոյ, և յարեց թէ Ռուսիա հաւանած էր Ֆրանքեւիտալեան համաձայնութեան։ Օրակարգի միւս խնդիրներուն նկատմամբ, Ֆրանսա համաձայն կ'ընթանայ միւս բոլոր տէրութեանց հետ։

ԾԱՆՕԹ. ԳՈՐԾ.—Ճիրա—Մալթա—Մարսիլիոյ ընդծովեայ պարանը խզուած ըլլալով, մեր քաղաքական հեռագրերուն մնացեալ մասը չէ հասած մեզ, մինչև ժամ 9.40։

ԲԱՐԻԶ.—Մ. Բօնպ Վասիլեանի խմացուց թէ մօտալուտ է ջնջել Բրիտանեական Վարդապետութեան Ֆրէնէրուն դպրոցները։

ԼԱ ՀԷՅ.—Հոլանտայի արտաքին գործոց նախարարը ծանոյց թէ Մեծ Տէրութիւնք այս պահուս կ'բանակցին միջազգային իրաւարարական դաշնագրի մը վրայ։

ԲԱՐԻԶ. — Ելմտական նախարար Մ. Ռուվիէ ելմտական կացութիւնը պիտի պարզէ ելմտացոյցերուն վիճաբանութենէն ետքը։

— Մաքսային յանձնաժողովն որոշեց մերժել սուրճի վրայ յաւելուածական տուրքը, զոր կ'առաջարկէ Դուփիւը։

ՀՌՈՄ.—Իտալիոյ կառավարութիւնը Խորհրդարանին պիտի առաջարկէ գնել երկաթուղիի մէկ քանի մեծ գիծեր։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Գեր. Պրոֆ. Ա. Ալպրէխտի գործերէն, սեռային առողջաբանութեան կարեւորագոյն գիտելիքներուն վրայ խօսող

ՄԱՐԴԸ ԵՒ ԻՐ ՑԵՂԸ

անուն ժողովրդական գրքին Բ. տպագրութիւնը՝ ի գին 5 ղրշ.։ Կեդրոնատեղի Պալենց Դրատուն։ 10—1

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Ղալաթիոյ Սակարանի կիսամեայ հաշուեյարդարութեան սահմանակեալ սակերն են. Բոնս. 30 ղրշ. Ռէբոր. Երկ. 30 անգմ. Տէբոր. հաշուեփակ Բոնս. 35 ղրշ. 17½ փր. Ռէբոր, իսկ Երկթ. 137.50 փր. Տէբոր։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	94	20½
Ամէնէն բարձր գին	»	94	24
Ամէնէն վար գին	»	94	16
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	138	25
Ամէնէն բարձր գին	»	138	25
Ամէնէն վար գին	»	137	12½
Թրամվայ	»	107	—
Ամէնէն բարձր գին	»	107	—

ԲԱՑՈՒՄ Նոյմ. 11/24

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	94	25
» »	ժամ 7ին	94	25
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	138	12½
» »	ժամ 7ին	138	25
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	595	—
» պարտաթ.	Ֆր.	486	—
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	255	—
Թրամվայ	Ֆր.	105	—
Հելլենապարգեւատոմս Թուղթ	Ֆր.	437	—
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	—	—
Սգիպտ. Քրէտի Յոնաէ	»	266	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	500	—
Անատօլուի Երկթ. պրտթ.	»	520	—
» » բժնթ.	Ա. Ո.	12	05
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ. Օ.	4	35

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ո.	1	65
» ութ օրուան	»	4	25
Ռումէլիի Երկթղ. »	Ֆր.	2	75

ԸՆԹԱՑԻԿ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	108	¾
» » » տեսր. թղթ.	»	108	½
» չէք	»	109	¾
Բարիզ 3 ամիս Պնք. ի Թղթ.	Ֆր.	23	16¼
» » » տոհա. »	»	23	20
» չէք	»	22	97½
Վիեննա չէք	քուրօն	21	95
Պերլին չէք	մարք	18	68
Օտեսա չէք	ռուպլ	8	61

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՐԱ, Նոյմ. 23

Օսմանեան Միացեալ	Ա. Ո.	86	75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13	75
Եգիպտական միացեալ	»	104	62
Պաղտի Երկաթուղի	»	15	—
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	88	87
Փոխառութիւն Գասապա	»	88	25
» Հելլենական 1881	»	42	50
» » 1884	»	42	—
Մոնօպոլ	»	44	50
Թուրք. Փոխառթ. 1888	»	93	50
» Նոր 1892	»	93	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	37
Թրամվայ	»	—	—
Դրամազեղչ		4	—

ԲԱՐԻԶ, Նոյմ. 23

Օսմանեան Միացեալ	Ա. Ո.	88	—
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	141	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	597	—
Օսմ. Մաքս. Նոր Փոխառ. 4%	»	460	—
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	378	—
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	97	95
Քրէտի Լիոնէ	»	1132	—
Պանք տը Բարի	»	1125	—
Սպանիական արտաքին	»	90	42
Իտալական Ռանթ	»	104	—
Թրամվայ	»	108	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	180
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի	»	3	—

ՊԵՐԼԻՆ, Նոյմ. 23

Անատօլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	102	80
» » բաժնեթ. 60%	»	98	20
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	145	50
Օսմ. Բոնս. Սէրի Դ.	»	33	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	24
Դրամազեղչ		4	—
Զինարանի փոխառութիւն 1903		96	60

ՎԻԵՆՆԱ, Նոյմ. 23

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95	18
» Լոնտոնի վրայ	»	239	50
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	145	50
Օսմ. Ռէժի	»	350	—
Դրամազեղչ		3	½

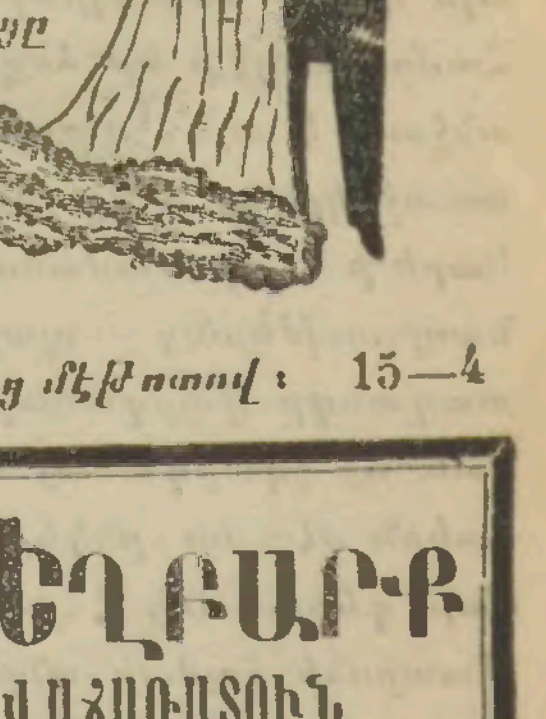
ՕՐ ՆՈՐ ՄԷԹՈՏ ՆՈՐ

ԽԱՉԻԿ Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՊԱՐԻ

Լաւագոյն առիթէն օգտուեցէք թէ որ լաւ պարող մ'ըլլալ կ'ուզէք։

Հասցէ.—Բերա՝ Խըրիսթաքի խան, (Սիթէ տը Բեռա) սափրիչ Մ. Աշիլի խանութը. Պոլսոյ կողմը՝ Մեծ—Շուկայի դուռը Փէսճի Սեպուհ աղայի խանութը. Գուզկունճուգ Հայոց եկեղեցիին դիմացը սափրիչ Մ. Մելիքի խանութը։

Դասախօսութիւնք մասնաւոր, խիստ դիւրութեայց մէթոտով։ 15—4

ՀԱՅՏՐՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԲԵՐԱ ՄԵԾ—ՓՈՂՈՑ Nº 479

Այս վաճառատունն այս անգամ անգլիական նոր տեսակ ապրանք բերուած է։ Շրջազգեստցու, ժաքէթ, ֆօսթէօմ և բօլէրօներ, ֆլանէլ և նոր տեսակ ֆլանէլէթներ, գուլպաներ, հովանոցներ, դիմացկուն կօշիկներ, անկողնի վերարկուներ, վարագոյրներ ևն. կը գտնուին շատ գոհացուցիչ պայմաններով։ 99

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LIMITED

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՖԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ ՅԱՄԻՆ 1782

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1.500,000

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծակի, շէնք, կարասիք եւ ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ միջնորդութեամբ անձնագրելոյ։ Որ ունենայ չնչին խնայողութիւն կը գտանելու անձնական մեջ ապահովագրելոյ կրած վնասները։

Հ. ՍՈՒՐԱՆ և Ընկ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ եւ Սեւ Ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթմանի վարի քովը Վիթալիս Խան, գետնայարկ Թիւ 1։

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, ուսկ հրդեհի ապահովութիւն մէ որոյ բաժնետերք Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։ Դրամագլուխն և պահեստի գումարը կը հասնին 4,000,000 անգլ. ոսկիի։

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութեան ալխարհահռչակ առատաձեռնութեան մէկ գլխաւոր ապացոյցն է 26,000,000 անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասներուն համար։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.— Արեւելեան երկաթուղեաց պարտաթուղթերու 20րդ վիճակահանութիւնն հրապարակաւ տեղի պիտի ունենայ 18/1 Դեկտ. 1903ին, ճիշդ կէս օրին, Հանրային պարտուց վարչութեան պաշտօնատան մէջ, աչալրջութեամբ Օսմ. Կայսերական Պանքային։ 5—2

Կ. Պոլիս, 8/21 Նոյմ. 1903

* * *

ԱԶԴ.—1903 Սեպտ. 1/14ին Օսմ. Կայս. կառավարութեան և Օսմ. Հանր. Պարտուց Վարչական Խորհուրդին միջև գոյացած համաձայնութեան վրայ, որ վաւերացած է 1321 Ճէմազիել ախըր 18 (Օգոստ. 28/10 Սեպտ. 1903) Թուակիր Կայս. Իրատէով, B. C. և D. Սէռիներու փոխուեալ պարտուց արժեթուղթերը 1/14 Սեպտ. 1903 Թուականէն սկսեալ կ'դադրին տոկոս բերելէ, և պիտի փոխուին Օսմ. Կայսրութեան Փոխուեալ Միացեալ պարտուց պարտաթուղթերուն հետ, այն պայմաններուն համեմատ որոնք ծանուցուած են 1299 Մուհարրէմ 28ի (8/20 Դեկտ. 1881) Կայս. հրովարտակի յաւելուածին մէջ։ Այսինքն՝

B Սէռիի 100 Անգլ. ոսկի անուանական արժէքով Թուղթին փոխարէն պիտի տրուի 70 Անգլ. ոսկի անուանական արժէքով Միացեալ պարտաթուղթ։

C. Սէռիի 100 Անգլ. ոսկի անուանական արժէքով Թուղթի փոխարէն՝ 42 Անգլ. ոսկի անուանական արժէքով Միացեալ պարտաթուղթ։

D. Սէռիի 100 Անգլ. ոսկի անուանական արժէքով Թուղթի փոխարէն $37^1/_2$ Անգլ. ոսկի անուանական արժէքով Միացեալ պարտաթուղթ։

Այս փոխանակութիւնը պիտի կատարուի Կ. Պոլսոյ, Բարիզի, Լոնտոնի, Վիեննայի, Պերլինի, Ֆրանքֆորթի (Մայնի վրայ), Հռոմի, Պրիւսէլի, Անվերսի և Ամսթէրտամի մէջ։

Մինչև Փոփոխեալ Միացեալ Պարտուց վերջնական արժեթուղթերու պատրաստուիլը, արժեարերը պիտի կրնան B. C. և D. սէռիներու հին արժեթուղթերը փոխել առանց ո և է ծախքի ժամանակաւոր պարտաթուղթերու հետ, որք յետոյ պիտի փոխուին վերջնական արժեթուղթերու հետ, դարձեալ առանց ծախքի։

Միացեալ Փոփոխեալ Պարտուց ժամանակաւոր և վերջնական արժեթուղթերը (Titres provisoires et définitifs de la Dette Convertie Unifiée) պիտի յանձնուին, մէկ և հինգ պարտաթուղթերու բաժնուած։ Իրենց առաջին քուբոնին պայմանաժամն է 1/14 Մարտ 1904։ Նոր պարտաթուղթերը պիտի կրեն դրոշմաթուղթն այն երկրին ուր կ'յանձնուին, պայմանաւ որ իւրաքանչիւր դրամատան կողմէ պիտի ընդունուին հին B., C. և D. սէռիներու այն արժեթուղթերը միայն, որք նոյն երկրին դրոշմաթուղթը կ'կրեն։ Հին արժեթուղթերէն ունեցողները Հոկտ. 2/15էն սկսեալ պիտի կրնան յանձնել զանոնք հետեւեալ Հաստատութիւններուն, զանոնք ձշտելու և ժամանակաւոր արժեթուղթերու հետ փոխելու համար։

Կ. Պոլսոյ մէջ՝ Օսմ. Կայս. Պանքային։

Ամսթէրտամի մէջ՝ Ամսթէրտամի պանքային և Պանք տը Բառի է տէ Բէյի Պաին։

Պրիւսէլի մէջ՝ Պրիւսէլի պանքային և Պանք տը Բառի է տէ Բէյի Պային։

Անվէրսի մէջ՝ Անվէրսի Կեդրոնական պանքային։

Պերլինի մէջ՝ Տէօյչէ Պանքին և Ս. Պլայխրէօտէրի։

Ֆրանքֆորդի մէջ (Մայնի վրայ) Պէթման եղբայրներուն և Տէօյչէ Պանքին։

Լոնտոնի մէջ՝ Օսմ. Կայս. Պանքային և Օտար արժեթէրներու Խորհուրդին (Council of foreign Bondholders).

Բարիզի մէջ՝ Օսմ. Կայս. Պանքային, Բօնդուար Նասիօնալ տ'էսքօնդին, Բաէտի էնտիւսդրիէլ է Բոմէրսիալին, Առեւտուրի և Ճարտարարուեստութեան բարգաւաճման ընդհանուր ընկերակցութեան (Société générale pour le développement du commerce et de l'industrie), Բաէտ Լիոնէին, Պանք տը Բառի է տէ Բէյի Պաին, և Առեւտուրի և Ճարտարագործութեան Ֆրանսական Պանքային։

Հռոմի մէջ՝ Իտալիոյ Պանքային և Իտալական Առեւտրական Պանքային։

Վիեննայի մէջ՝ Աւստրիոյ Առեւտուրի և Ճարտարագործութեան վարկի Կ. Ա. առանձնաշնորհեալ ընկերութեան, Աւստրիոյ կալուածական վարկի Կ. Ա. առանձնաշնորհեալ ընդհ. ընկերութեան, և Անգլօաւստրիական պանքային։

Հին արժեթուղթերը յանձնողներուն ստացագիր մը պիտի տրուի, որուն մէջ նշանակուած պիտի ըլլայ արժեթուղթերու յանձնման Թուականը, և ուրիշին պիտի չկրնայ փոխանցուիլ։

Յառաջիկային մասնաւոր ազդարարութեամբ մը պիտի ծանուցուի վերջնական արժեթուղթերու շրջաբերութեան համաւելուն Թուականը։ Փոխանակութիւնը պիտի կատարուի վերոյիշեալ Հաստատութիւններուն կողմէ, առանց ծախք մը պատճառելուն արժեթէրերու։ Յառաջիկային ծանուցմամբ մը պիտի յուցուի այն Թուականը, որմէ վերջն արժեթուղթերու փոխանակութիւնը Կ. Պոլսոյ մէջ միայն պիտի կրնայ ըլլալ։

Հին արժեթուղթերու տէրերը պիտի կրնան վերոյիշեալ Հաստատութիւններուն էջ կ'սէրէն ստանալ փոխանակութեան համար պէտք եղած տպագրեալ Թուղթերը։ Ասէն դիւրութիւն պիտի տրուի իրենց կատարելու համար իրենց իրաւունքն եղած արժեթուղթի կատարկի կարգադրութիւնը։

Կ. Պոլիս, 8 Հոկտ. 1903 15—15

Ալ. Զաւարեանի
Ամենաշատ
Սիգարէթները
Զուտ Ամերիկեան
թուղթ
Ձեռքով Փաթթուած
մի տուփ 24ը 20 ֆրանկ միայն
30-40 հատ օրական սովորաբար
Ալ. Զաւարեանի
ամենաշատ սիգար մի
անուն կրկին, հոն ալ ծառայող, նոր
հաճոյք քանի տուփ
Հրապարակ գտնուած
Կ. Պոլիս Ամերիկանարդ 12
Պատուական յանձնարարութիւն
միշտ է ձեր
Վերջին գին

50

ՊԱԼՔԱՆ

ԱԹԱՆՋՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՖԻԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ, ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ ՖՐԱՆՔ 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 ֆր։ Ամբողջ կեանքի վրայ և խառն ապահովագրութիւն, կէսին դրամագլխով, ողջ օժիտ դրամագլուխ այլ և այլ կարգադրութիւններով, շահաբեր տոկոսով ու նպաստաւոր պայմաններով։ Մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագիրն անվիճելի կ'դառնայ։ Ընկերութիւնն ո՛ և է տարակուսանք չունի ապահովագրելոյն անձնապատութեան, մենամարտի, ավէն կողմ ճամբորդելու պարագային, եթէ առանց խնամքի մը ... կատարուի։ Նմանապէս ո՛ և է ոսկի յաւելուած չի պահանջեր։

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 ֆր.։

Դանձ. ... ապահովագիրն 1,433,965 ֆրանք։

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու, կարասիներու և ապրանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով։

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, չոգենաւերու մարմին, աշխարհիս ո՛ր կողմն ալ ուղեւորին։

1896ի շահաբաժինն է 18½ %, 1897ինը՝ 18 %, 1899ինը՝ 18 % և 1899ը՝ 16%։

Ընկերութեան դրամատուններն են ԿՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ-ԱՒՍՏՐԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ Սոֆիա։

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ։

Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Օսմ. Պանքային քով, Թահիրպաշա խանի առաջին յարկ։

Գաւառաց համար պատշաճաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կ'փնտռուին։

ԳՕՆԵԱՔ ՊԱՐՊԱՐԷՍՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ

Պարպարէսօ Մ. Եղբարց յունական քօնեաքը զուտ խաղողի արտադրութիւն է որուն ճարտարարուեստական հսկայ գործարանն հիմնուած է 1840ին և փոխանցուած է իրենց հօրմէն։ 1875 և 1888ի յունական արուեստահանդէսը, 1889 է Բարիզի, 1894ի Շիքակոյի ամերիկեան, 1895ի Պօրտօի և 1900ի Բարիզի մեծ արուեստահանդէսները միաձայնութեամբ հաստատած են որ Պարպարէսօ Մ. Եղբարց ժառանգաբար պատրաստած քօնեաքը Թէ՛ հին է Թէ՛ ընտիր և ի հաստատութիւն՝ վարձատրած են պաշտօնական մրցանակներով, նոյնը կ'հաստատեն նաեւ մեծահռչակ բժիշկները և քիմիագէտներու վկայութիւնք։ Պարպարէսօ Մ. Եղբարց քօնեաքին տրուած ուրիշ բազմաթիւ վկայագրերն աւելորդ է Թուել, քանի որ հանրածանօթ է այն և սպառումը՝ առաջին աստիճանի, մրցակիցներուն նախանձը գրգռելու չափ։

Այն վաճառատան մէջ կ'ծախուին նաեւ, քնո կչռելու համար քնո չուրաց մերտին քնիտներ, Ցանտատանի ընտիր օծառ և հելլենական բերքեր, արտադրութիւններ ու ձեռագործներ։

Մենաշնորհեալ պաւիւ) Արծաթ ձուկ Ս. Փրկչի
) Հայթայթիչ որքայական տան Ն. Վեհ. Ցանտատոնի Թագաւորին

Ամէն յանձնարարութեան համար դիմել, Առ Պ. ԱԹԱՆԱՍ Մ. ՔԱԼՕԽՐԻՍԹՕ
Կ. Պոլիս. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ
Կալաթա

50—1

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՑԹԱՑԹԻԶ ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING Cº

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց ամրութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ ակած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պատուոյ վկայական և շքանշան ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝ Բերա, Շիշլի Ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց։

Բերա) Շիշլի Ճամբայ Պօն-Մարշէի դիմաց Թիւ 343, և 343 կրկին։

Ղալաթա) Սինկէր Խան, Թիւնէլին Խաւ.
) Թրամվայի կայարանին դիմաց.

Ստամպօլ) Սուլթան Համամ Թիւ 2.
) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթասիոնին դիմաց Թիւ 13.

Սկիւտար, Զաւչի Պօլու, Թիւ 120.

Կեդրոնէն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է Ընկերութեան կեդրոնական վարչատեղին կ'գտնուի Բերա, Շիշլի Ճամբայ, Թիւ 343 և 343 կրկին Տիւզ Օղլու Սարդիս Պէյի տունը։

ԵՈՒՆԻԸՆ

ՄԱՐԻՆ ԻՆՇՈՒՐԸՆՍ ՔԸՄԲԷՆԻ ԼԻՄԻԹԸՏ

THE UNION MARINE INSURANCE COMPANY LIMITED

ՀԻՄՆԵԱԼ 1863ԻՆ

ՎՃԱՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 163,500 ստրլն
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 340,000 »
ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ԳՈԹԵ Ա.
ԻԵԼԻ ՔԱՆ 1,000,000 »

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ ԷՆՏ ԼԸՆՏԸՆ ՋԷՄԸԸՐՍ
Ի ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
3, ՌՕՅԸԼ ԷՔՍՉԷՆՃ ՊԸԼՏԻՆԿՍ
ԼՈՆՏՈՆ
47, ՍԲՐԻՆԿ ԿԱՐՏԸՆՍ
ՄԱՆՉԷՍԴՐ
22, ՌՕՅԸԼ ԷՔՍՉԷՆՃ ՍՔՈՒԷՅԸՐ
ԿԼԱՍԿՕ

Ընդհանուր ներկայացուցիչ Թուրքիոյ
ԷՏՈՒԸՐՏ ԼԱՖՕՆԴԷՆ
20, Մեհմէտ Ալի փաշա խան
Ղալաթիա

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (20)

ՀԵՆՐԻ ՄԱԼՕ

ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՆ

ԺԹ

—Թէև պատիւ չունիմ երկար ատենէ ի վեր ճանչնալ ձեզ, ըսաւ Մարավալ, բայց դժուար չէ ինծի տեսնել որ դուք ուշիմ, անմեղ և անփորձ աղջիկ մ'էք։ Ասիկա բացայայտ է։ Թոյլ տուէք որ ըսեմ Թէ ասիկա տափակ գովեստ մը չէ և այս յատկութիւններուն վրայ կ'խօսիմ միմիայն կարենալ արդարացնելու համար այն դերը զոր պիտի առնեմ ձեր քով։ Համոզուեցէք որ ձեզ ըսելիքս բոլորովին անջատ է այն դատաստանէն զոր քիչ մը առաջ կրցայ ընել ձեր տաղանդին վրայ։ Կարելի է որ ժամանակ մը լուրջ ուսումնասիրութեանց պարապելէ ետքը այս տաղանդը զարգանայ։ Բայց կարելի է նաև որ չզարգանայ և հիմայ ներկայ վիճակին մէջ որ ընկերական շրջանակի համար գերազանց է, կ'խոստովանիմ բայց Թատրոնի համար անբաւական է։ Խնդիրը բացարձակապէս հոն չէ սակայն, այլ է հոն ուր կ'գնէ խիղճս, այսինքն այն ասպարէզին մէջ, զոր կ'ուզէք ընդգրկել, և ասոր համար է որ կ'փափաքիմ լուսաբանել ձեզ այն սոսկալի, անյաղթելի դժուարութիւններուն վրայ որոց դէմ խիզախել կ'ուզէք առանց ճանչնալու զանոնք։ Տարիքս և փորձառութիւնս այս մասին հեղինակութիւն մը կուտան ինծի որ յուսամ Թէ լրջօրէն մտածել պիտի տայ ձեզ երբ ժամանակ է տակաւին։ Մտիկ կ'ընէք, այնպէս չէ՞։

=Օ՛հ, այո՛։

—Կատակերգակի մը և մանաւանդ կատակերգուհիի մը կեանքը, աղջիկս, կեանքերուն ամէնէն դժնդակն ու ողորմելին է։ Մի՛ կարծէք որ կ'չափազանցեմ։ Ձեր շուրջը դիտեցէք։ Տեսէք Թէ սովորաբար ի՛նչ պայմաններու մէջ սկզբնաւորութիւն կ'ընեն, չեմ ըսեր փոքր Թատերաբեմերու վրայ, որոց մասին չէ մեր խօսքը, այլ պատուաւոր Թատերաբեմի մը վրայ։ Տասն տարի և աւելի աշխատելու է հասնելու համար դիրքի մը որ նուազ անստոյգ անհաստատ ըլլայ քան առաջին տարիներունը, և կ'տեսնէք Թէ ո՞րքան քիչեր կ'հասնին, և ընդհակառակն քանինե՜ր, նոյն իսկ տաղանդաւորներ, մոռցուած դիրքի մէջ կ'մնան։ Ասիկա անագորոյն վէրք մ'է, որ սակայն բան մը չէ այն վէրքերուն քով զոր ամէն օր կ'պատճառեն ձեզ ոսոխներ։ Նախանձը, չարախօսութիւնը կ'հարուածեն ձեզ ամէն կողմէ։ Պէտք է անձնապաշտպանութիւն ընել։ Եւ այս պայքարին մէջ այրերը կ'ձգեն իրենց արժանապատուութեան մեծագոյն մասը, իսկ կիները կորստեան կ'մատնուին անվրէպ։ Բիչ մ'առաջ ձեր յատկութիւններուն վրայ կ'խօսէի։ Անոնք ճշմարիտ Թերութիւններ, և մեծ Թերութիւններ պիտի ըլլային այդ կեանքին համար։ Պարկեշտութիւնը, բարեկրթութիւնն ի՛նչ կ'ուզէք որ ընեն։ Եւ եթէ կ'կարծէք Թէ կրնաք պահպանել զանոնք, կ'սխալիք։ Այսօրուան ձեր վիճակին մէջ հիւալով չէ որ պիտի յաղթէք այն արգելքներուն զոր ցոյց տուի ձեզ։ Հիմա խորհեցէք հասարակութեան նախապաշարումներուն և քմայքներուն վրայ և քննադատութեան ու անոր անկարողութեան, ագիտութեան, և պահանջմանց վրայ։ Ես տասն տարի կանուխ հեռացայ Թատրոնէն որովհետև առաջինէն կ'վախնայի և երկրորդէն պժգանք կ'զգայի։ Թոյլ տուէք որ ձեր աչքը բանամ, սիրեցեալ աղջիկս, և գոհունակութիւնն ունենամ ձեզ փրկելու։ կեանքէ մը որուն համար ստեղծուած չէք, կնոջ մը համար ամէն բան աղէկ է բաց ի Թատրոնէն։ Բայց տեսնենք, երեսս նայեցէք։ Սիրուն էք։ Ամուսնացէք ուրեմն։ Դուք ծնած էք սիրելու սիրուելու համար։ Ձեմ գիտեր Թէ համոզուած էք, բայց կը յաւելում Թէ չեմ ուզեր դաս տալ ձեզ, վասնզի ձեզ օգնել է ձեր անձնասպանութեան մէջ։ Կ'մերժեմ բացարձակապէս։

Այս պահուն երկու տղաք, մանչ մը և աղջիկ մը, որահ մտան աղմկալի։—Բայց նախաճաշի եկուր, մեծ հայր, պոռաց աղջիկը։ Ես իմ ձեռքովս եփեցի հաւկիթը։ Պիտի պաղի։

Մատլէն ոտք ելաւ։ Մարավալ ակնարկով ողջագուրեց իր երկու Թոռներն և Մատլէնի ցոյց տալով ըսաւ.—Աւասիկ կեանքի մէջ ամենէն ճշմարիտ և ազնիւ բանը, ամուսնացէք, ամուսնացէք, սիրեցեալ աղջիկս։ Վստահ եմ որ քանի մը տարիէն, ձեր պուպրիկներուն ձեռքէն բռնած հոս գալով շնորհակալ պիտի ըլլաք ինծի իմ խորհուրդներուս համար։ Ի տեսութիւն, Օրիորդ։

Ի

Երբ Վիլիէ ծառուղին ելաւ, Մատլէն պահ մը կեցաւ առանց ո՛ր կողմ երթալը գիտնալու։ Իր տո՞ւնը դառնալ։ Մոքէն իսկ չանցաւ։ Ոչ Թէ չյուզուեցաւ չագդուեցաւ այն խօսքերէն զոր Մարավալ ըսած էր իրեն այնքան համոզեալ և հաւակիր չեչտով մը։ Ընդհակառակն շատ յուզուած էր, և գիտէր որ այս ա՛յնը կատարելապէս ճիշդ էր։ Բայց երբ իրեն ցոյց տրուած վտանգներն հազար անգամ աւելի սոսկալի ըլլային չէին կրնար իր որոշումէն ետ կեցնել զինք։ Պիտի նուաստանար կատակերգուհի ըլլալով։ Լաւ ուրեմն, ինք չէ՞ր գիտեր Մարավալին ըսածներէն առաջ։ Այս նուաստացումը կրելէ նախապատիւ սեպելու էր ամուսնութիւնը։ Տեսականօրէն՝ ասիկա կրնար ճշմարիտ ըլլալ, բայց Մարավալ իր անձնական կացութիւնը չէր գիտեր։ Ընդհակառակն իրեն համար ամուսնութեան մէջ էր ամէնէն անպատիւ նուաստացումը։ Պէ՛տք էր որ երգչուհի ըլլար, և քանի որ իրեն համար ասիկա՝ էր իր հօր յիշատակին և իր սէրը չանպատուելու միակ միջոցը, պէտք էր երգչուհի ըլլար ամէն պարագայի մէջ։ Այսինքն Թէ առ այժմ պէտք էր որ ուսուցիչ մը գտնէր որ զինքը կարելի եղածին չափ շուտ ի վիճակի դնէր Թատերաբեմին վրայ երեւալու, քանի որ Մարավալ չէր ուզեր այս ուսուցիչն ըլլալ, առ հոգածութեան և համակրութեան։ Բայց ո՞ւր էր այս ուսուցիչը։ Մարավալի դրան առջև անշարժ, խորհելով և բան մը չգտնելով, Մատլէն ինքզինք կորսուած կ'զգար այս անհուն Բարիզի մէջ, որուն լոյսին վրայ սեւեռած էր աչքերը, և որ յանկարծ մարած էր, զինք առաջնորդելէ ետքը։ Միտքը խանգարած ըլլալով, նոյն իսկ չէր կրնար յիշել անունները այն ուսուցիչներուն որք քանի մ'օր առաջ ծանօթ էին իրեն տարտամօրէն։ Սակայն չէր կրնար անշարժ մնալ այս ծառուղիին մէջ, ուր անցորդները զինք կ'դիտէին հետաքրքրութեամբ։ Ճամբայ ելաւ դէպ ի Բարիզ։ Քալելով աղէկ ներշնչում մը, գաղափար մը պիտի ծագէր անշուշտ իր մտքին մէջ։ Այսպէս հասաւ մինչեւ Դրինիդէի շրջակայքն ուր ընթերցարան մը տեսնելով ներս մտաւ և յասցէներու գիրք մը խնդրեց։ Երգահաններու և երաժիշտներու բաժնին մէջ գտաւ այն անունը զոր ի զուր փնտռած էր,—Լօզէ, Պլանչ փողոց։ Լօզէի վրայ գիտցածը սա էր որ բաւական միջակ երգիչ մ'էր, բայց ընդհակառակն լաւ ուսուցիչ։ Գէթ այս համբաւը կ'վայելէր։ Կ'վարէր տեսակ մը պզտիկ «... », ուր կ'յաճախէին բուն «...» չհետեւող բաւական աշակերտներ, որոց յաճախ հրապարակաւ երգել և նուագել կուտար, և անոնցմէ ոմանք փայլուն յաջողութիւններ ստացած էին վերջին տարիներս։ Պլանչ փողոցն գնաց և կեցաւ այն Թիւին առջև որ նշանակուած էր հասցէներու գրքին մէջ։ Բայց Մարավալի տունէն դուրս ելած պահուն իր զգացած յուզումն հանդարտած ըլլալով, իրեն սպառնացող վտանգներուն գաղափարն ունեցաւ։ Եթէ ճանչնայի՛ն զինք։ Իրեն անանկ կուգար որ իր երեսը նայողներն իր հօրեղբօր բարեկամները կամ պաշտօնեաներն էին։ Այն ատեն զողղոջուն ձեռքը կ'տանէր իր երեսը ծածկող Թանձր քօղին, ապահով ըլլալու համար Թէ քօղն ինկած չէր։ Լօզէի դպրոցը կը գտնուէր բակի մը ծայրը, ապակեոր աշխատանոցի մը մէջ որ երբեմն ծառայած էր լուսանկարչի մը։ Հոն երթալու համար շփփիտակ քալելու և փոքրիկ գաւիթէ մը անցնելու էր, և մէկը չկար որ ընդունէր կամ այցելութիւնը ծանուցանէր։ Երբ Մատլէն գաւիթին դուռը բացաւ, հոն կեցաւ պահ մը, առանց ներս մտնել համարձակելու։ Արուեստանոցին մէջտեղ, զօրեղ դէմքով և լայն Թիկունքով երիտասարդ մը կ'երգէր «...» եղանակն և աղտոտ սեղնակագեստ մը ու Թաղիքէ մուճակ հագած գեղնագոյն խոշոր մարդ մը մտիկ կ'ընէր, հին Թիկնաթոռի մը մէջ նստած։—Լօզէն էր անշուշտ որ դաս կուտար։ Զինք անհանգիստ ընելու վայրկեանը չէր։

(Շար.) Թարգմ. ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ„Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԻՆ 6 Մեճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ » 3 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ » 1½ »
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ 10 Փր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԳ." Բօստով 1 Ձղր.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ 36 Ֆր.
» ՎԵՑԱՄ. 18 ՖՐ. ԵՌԱՄՍ. 9 Ֆր.
ԱՐՏԱՍԱՀ."ՏԱՐԵ." Հասց Փոխել 40 ՖՐ.
ԱՆԳԼ ԼԻՐԱ 119 ղրշ. — 20 ՖՐ.ՆՕՅ 94½ ղրշ. — ՔՐԻՄԻՑ 55 ղրշ.

Նոյն պայմանք՝ Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառք համար ԱՆԽՏԻՐ, ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ

Նամակի փոխ ընդունուին 20 փարա 1 ղրշ. նոյն բնադրոյ փոխ 20 ղրշ է հաշուով, և ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փոխով։

Բոլոր ծանուցումներ ... ու ... մտնելիք ... Իսկ ... և ... վրայ են։

Ձեռագրաց և փոխ ... վրայ, գէթ է որ ... 20 ... երկուն ...

Պոլսոյ և գաւառաց ... Տպարանին ... Տնօրէնէն, ...

Պարտքի ... ուղղուած ... ։

Բաժանորդ ... ։

Ազգային յանձնարարութեանց ՁԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ, ... ՕՐՆ ՕՐԻՆ ...

Հին Թիւերը ... փոխ չեն ծախուիր, Ջնջուած ձեռագրերը ետ չեն դարձուիր։